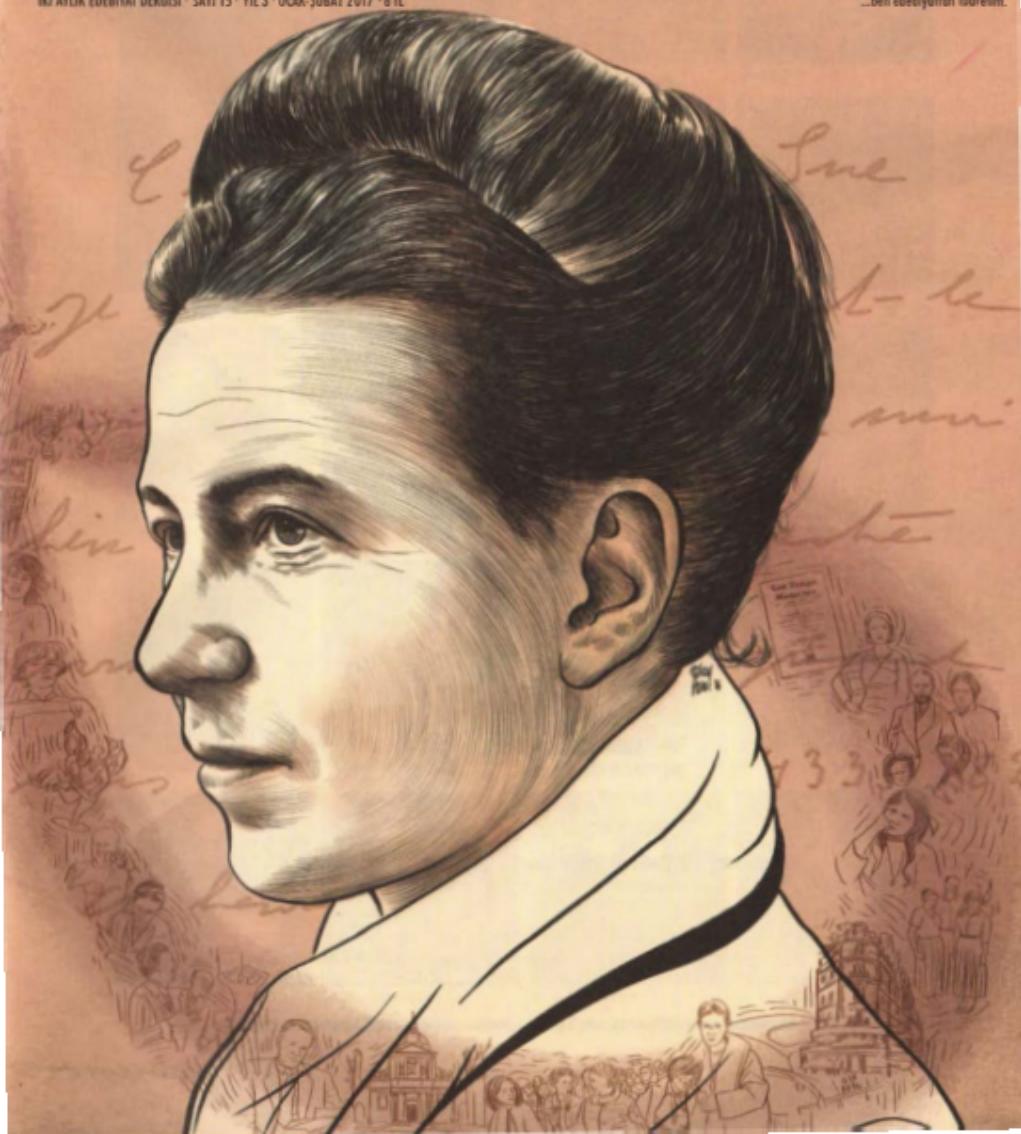

Fikir Sonat ve Edebiyat Dergisi

KAFKAOKUR*

İki Aylık Edebiyat Dergisi · SAYI 15 · YIL 3 · OCAK-SUBAT 2017 · 8 TL

*...ben edebiyattan ibaretim.

"...ben edebiyattan ibaretim." K.

KAFKAOKUR

SAYI 15 • YIL 3 • OCAK-ŞUBAT 2011

Simone De Beauvoir NERMİN SARIBAŞ	2
Başıma Gelen Güzel Şeyler ECE TEMELKURAN, Anı	10
Sönmedi Promete CAN BONOMO, Şiir	11
Bir Şey Sorabilir Miyim? EZGİ AYVALI, Anlatı	12
Ağıt NAZLI BAŞARAN, Şiir	14
Hissizlik Hissi SELCAN AYOİN, Anlatı	15
Sondan Bir Yudum ATILAY AŞKAROĞLU, Anlatı	16
Kusursuzlar / Zefir / Vicdan CEYDA EMEL ÖZTEK, Film İnceleme	18
İçselleştiremediklerim MUSTAFA SİLİCİ, Anı	20
Yanlış Zaman MERVE ÖZOOLAP, Anlatı	21
Tarçın S. NUR ERGÜN, Öykü	22
Müstesna Bir Delinin Ardından KAAN MURAT YANIK, Öykü	24

 @kafkaokur

 @gunesikovalayan

 @christabelbee

 @flypnir

 @uranus..mavisi

 @sevdeguer

 @yussdesign

 @mttidydm

 @birnafilik

 @dilektnbr

 @daisyandbook

 @aysearslan71

 @cigdermyasbay

 @mesut_celenk

 @berkokuyor

 @koalaveagac

 @duyguhanim

 @zzebyn

Simone De Beauvoir

NERMIN SARIBAŞ

"KADIN DOĞULMAZ, OLUNUR."

"Sakıncımsız davrandım, güç bir serüvene atılıp kendimi anlatmaya koyuldum; öylezor ki, başlıyor fakat bitiremiyorsun."

Şık beyefendilerin kahve eşliğinde *Le Figaro* okuduğu, firçalanıyla tuvalllerine hayat veren ressamların Montparnasse sokaklarında şaraplarını yudumladığı, zarif hanımefendilerin Paris kaldırımlarını şereflendirdiği bir kişigünde, 9 Ocak 1908'de, güzel bir kız çocuğu dünyaya gelir. Adı Simone koyarlar. Babası Georges de Beauvoir avukat, annesi Françoise ise zengin bir bankerin kocu Katolik kızıdır. Sevgi dolu bir aile ortamında büyüyen Simone, aristokrat ailesinin görğü kurallarının izin verdiği ölçüde oğlan çocuğu gibi yaşayarak erkek çocuk sahibi olmak isteyen babasının gizli arzusuna kısmen yanıt verir. İki yıl sonra dünyaya gelen kız kardeşi Hélène, Simone'un hem oyun arkadaşı hem de ilk öğrencisi olur. Ona okumayı öğretir. Bu zeki kız okulu (*Cours Desir'e*) yazındırıldıında henüz beş buçuk yaşındadır. 1914 yılında Avrupa'da Birinci Çan Harbi başladından Fransa'daki tüm erkekler askere çağırılır. Fakat Baba Georges kalbindeki Üfürümden ötürü bu çağından muaf tutulur. Bir sene sonra Alman baskısı iyice artıp Fransızlarla bir kayıplar vermeye başladığında, Georges de orduya katılmak sorunda karır. Ama askerliği pek uzun sürmez. Kalp krizi geçirir. Hastaneyeye yattığı sürede tiyatroya meral salar. Dönüşte de avukatlığı brakarak tiyatro oyunculuğuna başlar. Bu dönemde kansına karşı ilgisini yitirerek evden uzaklaşır. Duruma içерleyen Françoise kükür, alıngan ve avutulmaz bir kadın olur ve tüm hırsını

küçük kızından çıkarır. Simone, annesinin acımasız davranışlarını koruğunu kardeşini korur; yazgının adaletsizliğine bingölüyor.

"Küçükken çok şımartılan bir çocuk değildim, fakat koşullar bende sıryısız isteklerin filzlenmesine yol açtı, aile yaşamımızın örenciliğin sınırları arasında sıkışık kalınca bütün isteklerimi içime atmak zorunda kaldım; ama bir süre sonra bunlar gümbürtüyle patlayarak kocaman birer yara haline geldiler; her şeyi bir yana bırakıp doyurulmamış isteklerimi, özlemlerimi yataştırmak zorunluluğunu duydum. Uzun soluk gerektiren bir çabaydı bu; yıllarımı aldı, yıllarca kendimi doyurabilmek için uğraştım."

Eğitim hayatı boyunca hayranlık uyandıracak şekilde başarılı olan ve ödül üstüne ödül alan Simone, bir gün kız kardeşiyle okuldan eve dönerken ona, Mabilieye diye bir kızla tanıştığını söyler. Mabilleyani Zaza'da kendim bulduğum "Bir Genç Kızın Anıları"nda sayfalarca söz ettiği Zaza ile çok iyi dost olurlar.

"Yaşamam boyunca kendim kadar mutluluğu yaşama ya, hücrelerine sindirmeye hazır ve kendim kadarmutluğa kendini adayan başka bir yaratık görmedim, inanın!"

Yazları büyükbabasının yanında Merignac'ta geçen Simone içintatil, özgürlük, keşife yeni bir dünya demekti:

"Mutluluklanın en başta geleni, sabahleyin erkenden kırılan ulyanı hatalık olmaktadır... Dünyanın güzelliği ve Tanrı'nın görkemini taşıyordum bir başıma, midem kazındığında çikolata ve kızarmış ekmek düşüreliley."

Versailles Antlaşmasıyla savaşın bittiği ilan edilir. Artık genç kız olan Simone, babasının zamanının büyük bölümünü kumar ve kadınlarla geçirmesinden çok etkilenir. Yetişkin kadınların durumunu keşfettiğinde ise kadın olmanın yazgısına isyan eder:

"Her gün ögle yemeği, akşam yemeği; her gün bulaşık; durmaksızın yeniden başlayan ve insanı hiçbir yere götürmeyeş saatler: Böyle mi yaşayacağım? (...) Dolaba tabakları yerleştirirken, hayır dedim kendi kendime, benim yaşamım bir yerlere götürecek beni."

İflas eden babasının kabalığı ve annesinin melankolisi arasında sıkışan Simone, aşkin bedelinin ağırlığını keşfeder. Aynı yine de kendisinde hayranlık uyandıracak, ilgi ve tutkuya sevecek bir erkeği bekler içteniente:

"Bir erkek, zekâsı, kültürü ve otoritesiyle beni büyülediği gün, seveceğim."

Georges yaşam tarafından hayal kinkiğine uğratılmış olsa da, sanat, edebiyat ve yazarlar onun gözünde değerlidir. Edebiyatı duyduğu hayranlığı büyük kızına da aktarır ve devam kendiğinden gelir:

-ileride ne yapmak istiyorsunuz?- sorusuna bir çırpıda yanıt verdim: "Ünlü bir yazar olmak."

1924'te Matematik ve Felsefe bakaloryasında başarılı olan Simone, Sainte-Croix-de-Neuilly ve Katolik Enstitüsü'ne kaydını yapar. Ders çalışmak için her gün gittiği Fransız Ulusal Kütüphanesi'nde René Maheu adlı bir gençle tanışır. Bir gün René ile birlikte Jean Paul Sartre'in içinde bulunduğu ENS'li (Ecole Normale Supérieure) öğrencilerin takıldığı Ulm Sokağı'na gider:

"Sadece, Sartre, Nizan ve Herbaud'un kurulu klan bana siki sıkıya kapalıydı. Kötü bir şöhretleri vardı. Sartre huyusuna tek değildi ama üçü arasında onun en berbat olduğu söyleyiyordu, hatta iki içmekle suçlanıyordu."

Maheu'yla sohbet eden, mavi gözülü, ince hatlı, zarif ve güzel bu esmerin ziyaretleri Sartre'ın gözünden kaçmaz. Tanışmak için elinden geleni yapar. Randevularılar. Ancak Simone, buluşmaya kız kardeşini yollar. Hélène, Sartre'a ailevi bir meseleden dolayı ablasının gelemediği yalnızan söyleşiler. Sartre'in canı sıkısa da genç kız nazik davranır, birlikte sinemaya giderler. Üç hafta sonra, Felsefe doktörlük sınavının özüne kabuledeilen Sartre, Simone'a da sözlüye kabul edildiğini haber verir ve sınava birlikte hazırlanmayı teklif eder

Gürültü, içki ve çapkin olarak nitelendirilen Sartre, mone'un merakını uyandırıyordu. Sartre ve Nizan, kütüphane Leibniz üzerine tartışırken, Simone içeri girer. Sartre, konuşmalarına mizah ekleyerek genç kızı tavlamaya çalışır. Simone'da ondan aşağı kalmanın için felsefi kanlarını şiddetle savunur. Sartre, o anda, hayran kaldı. Simone'u daha bırakmak istemediğine karar verir. O günden sonra Simone, onun biricik Castor (Kunduz'u) olur. Jean Paul Sartre'in birinci olduğu sözlü sınavda, Simone ikinci olur. Jürinin gözünü kamaştıran Simone, Fransa'nın en genç doçenti unvanını alır.

Sartre yabana atılmayacak nitelikler sergiliyordu, çok beşirgin, yine de zaman zaman kesinlikten uzaklaşabilen bir zekâsı ve kültürü vardı ama herkes asıl FELSEFECİ'nin Simone olduğunu teslim ediyor.

Savдан sonra yaz tatili için büyükbabasının yanına giden Simone, bir gün, Sartre'yi, duvarın arkasına saklanmış, kendisini beklerken görünce şaşır. Günlerce görüşürler ve kırda lola dolaşırlar. Baba Baba Georges genç aşıkları yakalar. Baba, kızının itibarını lekelediği gerekçesiyle Sartre'a çıkışır. Sartre bu çıkıştı pek umursamaz ancak dahanemeklini davranışır. Cours Desir'e dek tüm arkadaşları mutluluğun evlilikte bulsa da 21 yaşındaki Simone için mutluluk, özgürlük demekti. Paris'e döndüğünde, büyüğününesinin yanında, kendisine tâhis edilen bir odada kira karşılığında kalır.

"Yıl 1929, ayılarından Eylülüldü. Paris'e ilk geldiğimdebeni en çok şartaştan şey bağımsızlığım, kimseye hesap vermek zorunda olmamışımdı. Çocukluğumdan beri, kardeşimle "büyüklerle özenip" türlü oyular oynadığım günden beri hallerimi süsleyen bir şedydi bu. Öğrencilik yıllarında hep bunun hayatıyle yaşamıştım. İşte avuçlanmadayı özgürlik, anısanız bağımsız oluyormışım; her davranışım, her hareketimdeki hafiflik, sorumsuzluk inanılmaz bir zevk veriyordu bana. Sabah gözlerimi açar açmaz havala-ru uçaçak gibi oluyor, sahip olduğum bu sorumsuzluğa mührî seviniyordum."

Ağır bir hastalık geçiren Zaza hayatını kaybeder. Simone yıkılır.

"Yolumuza pusu kurmuş alçak yazguya karşı birlikte savaşmıştık, özgürlüğümün bedelini, onu ölümüyle düsseldorf uzun bir süre."

Sartre'a adını koyamadığı bir bağıllık hissededen Simone için, evlilik gündemde değildir. Nitekim Sartre da hemen uyanda bulunur:

"Aramızdaki zorunu, kaçınılmaz biraşk: Olağan, önemsiz aşklar da yaşamamız gereklidir."

Sartre'in bu çok eşilik anlaşmasına tamam der:

"Sartre yaratılışı bakımından tek kadınla yetinmeyecek, ömr boyu tek kadınla yaşayacak adam değildi; kadınları erkeklerden daha az gülünç buluyor, daha çok önemsiyor ve kadınlarla birlikte olmaktan zevk duyuyordu. Henüz yirmi üç yaşındaydı ve değişik kadınlar tanıtmak istiyordı, kadınlardaki değişikliği seviyordu."

Sartre iki yıllık deneme süresi önerir. Yaptıkları anlaşmaya göre, ne olursa olsun birbirlerine gerçek söyleyeceklerdi. Yıllarca annesi ve babasının evliliğinde gördüğü mutsuzluğun, yalanların, ikiyüzlü gülümseyişlerin sonu anıma geliyorsa, bu anlaşmayı kabul etmeye razıydı Simone. Aralarında evlilikten çok daha güçlü bir bağ kurulacaktı: Yazmak...

Sartre 18 aylığına zorunlu askerlik için Paris'ten ayrılr. Her gün yazılarırlar. Ne çok yalnızlık, ne çok mektup! Askerlik bitiminde Sartre Le Havre Lisesi'ne, Simone ise Marsilya'ya öğretmen olarak tayin edilir. Simone bir gün, ders bitiminde, bir kafede derin düşüncelere dalduğu sırada, yaşamında çizdiği yola kendisini büyüleyen genç bir kızın, Olga Kosaciewicz'in konuşmalarını kulak misafiri olur. Olga'yı Sartre'la tanıştır. Genç kızın tembelliğinin gücü ve yeşilimsizliği karşısında büyülenen Sartre, ona sınırsız bir önem atfeder. Bir gün Olga'yı sevdigiğini söyler. Olga, her zamanlığı miskinliğiyle, kendini yaşamın getirdiklerinin aksına bırakır. Aşklarının özgürlüğü provası bir süre sonra kıskançlığı dönüsür ve başarısızlığa uğrar. Olga'nın kişiliği, Simone'un ilk romanı "Konuk Kız"ı ilham olur. Simone, "Tinselin Önceliği" ile Zaza'yı diriltme girişiminde bulunur ancak Sartre'ın girişimine rağmen yapıt geri çevrilir. Simone için büyük hayal kırıklığıdır:

(Simone)

"Ben yazar değilim, değil mi?"

(Sartre)

"Elbette ki öylesiniz!... Cesaretinizi kaybetmeyin"

diyen Sartre, onun acısına duyarlıdır. 1939 yılında İspanya'da başlayan savaş nedeniyle Essey-les-Nancy'deki 70. Tümene katılmak zorunda kalan Sartre, Almanları esir düşer. Aylar sonra esaretten kurtulan Sartre ve Simone'u savaş ciddi anlamda birleştirmiştir. Artık başka gidiş olmayacağı, başka aynılık olmayacağındır. Paris dışında öğretmenlik yapmamaya karar verirler. Zorlu işgal günleri sırasında başkasını kaybeden Simone, son derece sofu olan annesinin bakımını üstlenir. Dört yıl önce başladığı ve başkahramanına annesinin adını verdiği "Konuk Kız" romanını bu süreçte tamamlar. Müjdeyi ona Sartre verir:

"Castor, bu defa oldu bu iş! Siz de bizdensiniz artık!"

Fakat dindar anne Françoise'İ bir sürpriz beklemektedir. Aşk Üçgeni üzerine kurgulanan bu eserin kahramanı Françoise (Simone), kitabı sonunda diğer kızı (Olga-Xavière) öldürür. Bu aslında yazanın Sartre ile arasındaki zihni beraberliği verdiği öneindyolaylı bir anlatıtmadır. Simone, Katolik olan annesinin, gelişme çağında aşılamaya çalıştığı değerlerine tepkisini, bisexUEL roman kahramanına onun adını vererek gösterir. "Konuk Kız" çıkar çıkmaz çok büyük başanın kazanır. Goncourt Ödülü'ne aday olur ancak ödüllü Sartre'in "Varlık ve Hiçlik" eserine kaptırılır.

Simone, işgal sırasında, son sınıfındaki kız öğrencilerle tehdikeli yakınınlıklar yaşamaması sebebiyle veiller tarafından şikayet edilir ve okuldan atılır. Sartre ile birlikte Camus'un başında olduğu Direniş Hareketi Combat'a katılır. Bu mücadele sonunda ülkeri iyice artan ikiliden Sartre, ABD'ye davet edilir. Simone, ABD'den dönüşünü Doloresadında bir kadın yüzünden denetlediği yazar Sartre'in mektu bulu okuyunca çok üzüller. Bağışlanmayla yüceltilti ve Yahudi sorunu da ele aldığı eseri "Başkalannın Kanı"nı bu dönemde yazan Simone, eserinin başansına doğru düzgün sevinmez bile.

"Yolculuk dışında, ya da olağanüstü olaylar meydana geldiği zamanlar dışında, yazmadığım günler kül tadında."

Amerika'dan dönen Sartre, artık ünlü bir yazar olan Simone'a heyecan verici bir proje önerir: Bir dergi çıkarmak. Charlie Chaplin'e saygı ifadesi olarak derginin adını "Les Temps Modernes" koymalar. İlk sayı için kendi elliyeyle edebiyat manifestosu hazırlayan Simone, Sartre'nin ortak yapılanın dergisi Dolores'e ithaf ettiğini göründe yıkılır. Bu görülmemiş bir nankörlükü içine atar ve deli gibi yazar.

Sartre'in hayatını hakaret, şan, şöhret, yazı ve aşk doldurken, Simone da yazı aracılığıyla, "Bir Genç Kız Anıfatı"nda tanımladığı dileğini gerçekleştirmektedir: Başkalanıyla iletişim kurmak, sevmek ve sevilmek... İstediğine kavuşan Simone, Sartre'la arasındaki özgürlük anlaşmasına rağmen günlerini ağlayarak geçirmektedir. Kendini iyice alkole verir

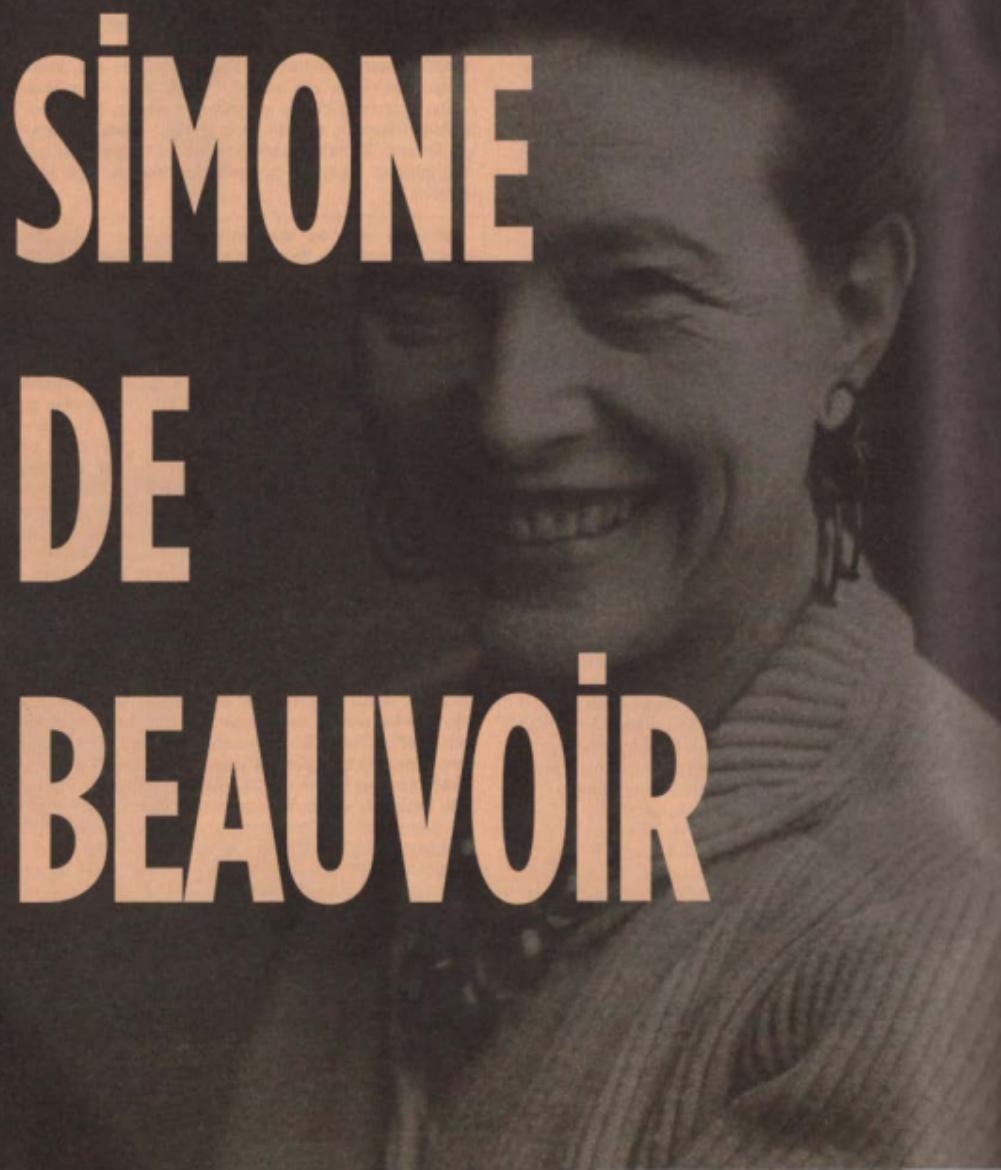
"İşte! Gene hiçbir şey düşünmek istemiyorum, düşünmeyeceğim. Yaşamaya dejmiyor mu hayat! Rahat ve keyifli yaşamaya da dejmiyor mu?!"

1947 yılı kişi Simone için keder içinde geçer. Sartre, Dolores'ine gitmiştir. Kendisi, Camus'un memleketi olan Ceza'yı'e ve Tunus'a konferans vermesi için davet edilir. Yolculuğa çıkmadan önce Camus ile sohbet etmek ister. Ancak ne zaman Camus ile konuşmak istese bir ev kadınlığı gibi küçümsevi ve terslenir. Camus'un maço tavrı, Simone'u geleneklerin ağırlığını ölçmeye iter. Sartre döndükten bir süre sonra Simone ABD'ye davet edilir: Ocak sonunda New York'a gider. Gördüğü her şeyi not eder. Chicago'ya geçtiği Şubat ayında yakışıklı ve çekici yazar Nelson Algren'le tanışır. İkisi de kırkı yaşlarında girenler, Chicago'nun kenar mahallelerinde, sokak barlannda geçirdikleri üç gün Simone'u çok etkiler. Aşkları sayesinde Algren, Atlantik'in iki yakasında da tanınacaktır. Paris'e dönerken bavulunda taşıdığı "Amerikan Günlüğü", yayımlanın yazılanın büyük başan kazanır. Komünizm ve faşizmin kavgalı olduğu ve sürekli olarak atıldığı bu dönemde, Les Temps Modernes, Castor'un kadınları ilişkin makalelerini yayımlamaya başlar. Aslında en büyük uğurum super güçler arasında değil, kızların yazışıyla, erkeklerinkini ayıran uğurundur. "İkinci Cins" in ilk cildi 1949'un Nisan ayında yayımlanır. Kuramsal ve soyut çatışmalardan uzak gündelik yaşamdan söz eder Simone Herkes içi sert bir şok olur bu. Simone de Beauvoir ne cüretle kadınların yaşamının inandırıldılarını yaşam olmadığını ileri sürme cesaretini gösteriyordu? Sürekli çatışan kilise ve Marksizm temsilcileri bile ağız birliği etmişçesine onun görüşlerine karşı sert tepkiler verirler. Simone eserin başına Sartre'in insanlık durumunun çift anlamlılığını hatırlatan bir cümle koymustur:

"Yanı suç ortağı, yan kurban, herkes gibi..."

Birçok gazeteci ve düşünür açık saçık şakalar yaparak bu kitabı saldırmır. Simone fazlasıyla "cüretli" görünen bazı pasajları yayımlamaya cesaret edemeyen kadın dergileri

SIMONE DE BEAUVIOR

karşısında bile kendini savunmak zorunda kalır. Çünkü tabulara dokunumuştur; cinsellik, yasadışı kürkaj, kadınların ekonomik bağımsızlığı... Vatikan "İkinci Cins"ı, okunması yasak kitaplar listesine koyar. Gel gelelim kadın okurlar içlerinden geçenleri söylemeye ceset edebilen birini bulmuşlardır. Simone, Sartre'dan intikam alıcasına eserini bir başka erkeğe, on yıl boyunca yanında olan Jacques Bost'a itaf eder. Kitap kirk dile çevrili ve milyonlara satar. Castor, Fransızlarında da şöhret olur. Sartre ise, hem sağın hemсолun acımasızca eleştirilerine göğüs geren hayat arkadaşının olağanüstü gücüne hayrandır. Simone:

"Kadınların çoğu dünyanın gidişinden hep uzak tutulmuştu çünkü erkekler bir tek kendilerinin gerekli nitelikleri taşıdığını inanıyordu. Kültürel mitoslar, erkeklerin kadını nesne durumunda tutmasına yardım etti. Eviilik ve aile ortamı kadınların zulüm gördüğü mekanlardır. Kadın doğulmaz, olunur."

Nelson, Simone'un davetisi olarak Paris'e gelir. Sartre tarafından da iyi karşılanır. Üçüncü birlikte Cezayir, İtalya, Tunus ve Fas'a yolculuk yaparlar. Taşralı yazar Nelson, ABD'ye dönerken Pulitzer Ödülü kazandığını öğrenir, Simone, Algern'in kendisi gibi çok çalışsağının düşünür ama öyle olmaz. Özgür bir yaşam görüntüsü altında tam bir yazı emeksi olan Simone mektuplarında Algern'i de yazmaya teşvik eder:

"Çalışıyor musun?"

Doğu ile Batı arasındaki kıyasıya mücadelenin tam ortasında, sayfalar çoğaldıkça çoğalır. Dünya iyice kanışmıştır. O yılın yazında Chicago'ya uçan Simone, Nelson'in kendisini soğuk karşılamasına şaşırır.

"Artık sizi severem. Chicago'da değil, Paris'te, Sartre'in yanında sizin hayatınız. Sizin için asla bir sevgiliden öte bir şey olmamaya çalışım."

Simone, mektuplarında kocam dediği adamın kendisinden uzaklaşması üzerine bu çalkantılı dönemi unutmak için bir defada altı yüz sayfa yazar. Yeni romanı "Mandarinler"in taslağıdır bu. Norveç yolculukları sırasında romanın müsveddelarını okuması için Sartre'a verir. Sartre, üzerinde biraz daha çalışmasını önerir. "Les Temps Modernes" ekibine yeni katılan genç ve yakışıklı Claude Lanzmann bu kitabı isim bağı olur. Sade güzelliği ve vurucu zekası ile 27 yaşındaki Claude'u heyecanlandıran Simone, onunla birlikte İtalya'ya tatile gider. Tatilden döndükten sonra aynı çatı altında yaşamaya başlarlar. Nelson'a mektup yazar:

"Hıçkırıklara boğuldum, sizinle aynıydımdan beri yaşamadığım türden hıçkırıklara. Biri beni sevmek istiyordu ve o siz değildiniz. Kabul etmek size veda etmekle aynı şeydi."

1954 yılında, dört yıllık bir çalışmanın sonunda, "Mandarinler" romanı büyük birreklaştırmıştır. Nelson'ı hayatı aşk hikâyeleri fonolarak kullanan Simone, okurlara ender bulunur cinsten siyaset, felsefi ve toplumsal yoğunluktaki bir eser sunar ve bu eserle Goncourt Ödülü'nü alır.

"İtaate Hayır"

"Les Temps Modernes"ın 118. sayısı bu başlıklı çıkar. Sartre ve Beauvoir büyük bir davanın peşindedirler. Yaşam onlara Direniş Hareketi'nin şanlı zamanlarına katılma fırsatı vermezse de, bu sefer koskoca bir haka, Cezayirle birlikte özgürlük mücadelesinde ön saflarda yer almırlar. Mücadele sırasında ölüm tehlikesi alan ikili için saklanmak ve yazmamak başka çare kalmaz. Fransız İmparatorluğunun sömürgeleri birer birer bağımsızlıklarını talep ederken, özgürlük savunucusu Sartre-Beauvoir çiftinin de popüleritesi artar. İkili bir çok halk içinden somut umudu temsil ediyor.

"...araya koskoca bir okyanus girince, birbirlerini sevmiş olsalar bile, iki insanın, iki sevgiliinin kollarında o ilk ve güzel sıcaklığı aramak boşundan, ömrümüzün çok kısa olduğunu, aylarca o güzel sıcaklığı vazgeçilemeyecek kadar soğuk yaşadığımızı unutmamak zorundayız."

Postacının zili çalmasıyla kapı açan Nelson, gelen paketi açar. Aralarındaki aşıklı "Mandarinler"de anlatıldığı için Simone'u affetmesi aylar süren Nelson, elindeki notları okumaya başladığında gözlerine inanamaz. Simone, ilişkilerini en mahrem ayrıntısına kadar yazmıştır. Öfkeden çılgına döner:

"Bana ihanet etti! İhanet etti!"

Bir sandalyeye yiğilir ve hıkkirarak ağlarnaya başlar. Sonrasında gelen aşk mektupları işe yaramaz. Güveni sarsılmıştır. Gerçekten de ömrü boyunca bir daha Simone'un yüzüne bakmaz ve yazdıkları okumaz.

Mandarinler'den on iki yıl sonra yalnızlıkta hapsolmuş sıradan kadınlar anlatığı "Güzel Görüntüler" adlı romanı yayılanan Simone, aynı günlerde doğum kontrol hizmeti gibi beliktelen koruma yöntemi olarak kullanılmamasını savunan Dr.Lagroua Weill-Halle'ni desteklediği için yine hakaret eder. Bu durumu fırsat bilerek kadınlara ilişkin tutumunu net bir şekilde ortaya koyar:

"Ben radikal biçimde feministim. Şöyle ki, verili haliyle kendiliğinden bir önem taşıyan farklılığı radikal biçimde azaltıyorum(...) Bir "kadın yeteneği"ne, bir "kadın meslesi"ne ya da o türden herhangi bir şeye kesinlikle inanmıyorum."

Savaş karşıtı tutumlarından başarılı olan Simone son romanının kadın okurlarını hayal kırıklığına uğratmasından dolayı üzgündür. Okurlarının sevgisini ve güvenini yeniden kazanma

arzusuya "Yıkılmış Kadın" adlı kitabını oluşturacak üç öykünün yazısını bitirir.

Hélène'in çizimleriyle yayımlanan bu eser karamsar olduğunu gerekçesiyle oldukça eleştirili. Eleştirmenler, bu sayfalarda otobiyografik yönünün olsadığını savunarak yanıtlayan Simone altmış yaşının son iki romanının hayal kırıklığıyla, hüzünlü bir şekilde kritikler. Kadının kahramanları gibi yok olup gitmek istemiyordur:

"Her yeri kitapta baştan başlıyorum. Emin olamıyorum, cesaretimi yitiriyorum... Her sayfa, her cümle taze bir buluş, benzersiz bir karar gerektiriyor."

Bir kez daha kalemini silah olarak kullanmaya karar veren Simone, bu sefer uygurklannı yaşıtlı insanlara nasıl kötü davranışlarını ifşa eder:

"Herkes biliyor: Bugün yaşıtlı insanların durumu utanç vericidir. Aynanlılarıyla incelermeden önce nasıl oluyor da toplum bu durumu bu kadar kolayca kabulleniyor; onu anlamak gereklidir. Genel olarak toplum, dengesini sarsmayan suistimalere, repleteliere, dramlara gözlerini kapıver, sosyal yardım alan çocukların, genç suçluların, engellilerin yazışısı gibi yaşlıların yazısını da umursamıyor."

"İkinci Cins"ı yazarken kullandığı yöntemi uygulayan Simone, önce biyoloji, etnoloji, kurumlar ve edebiyatın çeşitli uygurklıkları yaşıtlılığı nasıl değerlendirdiğini inceler. İkinci bölümde ise yaşıtlılığı güncel yaşamla, zamanla, tarihe ilişkisi içinde ele alır. Bu kitap, onun yaşamının sonbaharının kitabıdır.

"Yüreğimdeki boğuk korkuları silip atabilmek için son'un çabuk gelmesini, beni fazla bekletmemesini arzuladığım anları oluyor."

Paris Quartier Meydanı Üniversite öğrencilerinin gösterilerileyi sarsılırken, Sartre, evlat edindiği Arlette ile birlikte Üniversitelerde katılır. Gençlerin kızlı erkekli cinsel özgürlük hakkı, konuğuna hakkı talep ettiği 1968 olayları konusunda bir kadının kendini ifade etmesi sırası gelmişken, Simone sessizliği bürüner. Oysa bu başkaldırı, cesareti, Sartre ve Simone'ün yapıtlarından almıştır.

"Bağımsızlığımı hep korudum, ama kendi sorumluluklarımlı Sartre'in üzerine yıkarak gerçekleştirmeye kalkmadım buna; hiçbir fikri, ya da inancı, üzerinde lüle düşünmeden, eleştirmesini yapmadan benimsemedim."

Vietnam savaşı devam ederken aşın solcu La Cause du Peuple gazetesiinin sorumlusu genel Mao'cular hapsedilir Özgürlik savaşçısı Simone ve Sarthe gazetelerin yönetimini üstlenirler. Gazetecilerin flaşan altında Lanzmann ve diğer arkadaşlarıyla birlikte bulvarlara çıkışarak yoldan geçenlere yasaklanan gazeteyi dağıtırlarken tutuklanırlar. Alélacele serbest bırakılmalarına rağmen bu olayın etkisi hükümete pahalıya patlar. Bu kez eylemleri, istedikleri gibi Fransız toplumunu dönüştürme amacıyla sahip olur. Genç Mao'cularla ilgili sohbetleri sırasında Castor Sartre'a, iki genç feministle buluştuğunu, kendisinden kadınların durumunu değiştirmek için destek beklediklerini söyler. Sartre:

"Davranımlı Castor, bununla hem ikinci Cins tamamlanacak hem de bir devrim olacak."

der. Evinde kadınlarla toplantılar yapan Simone, tabu olan kürtaj meselesine öncelik vermeleri konusuna değinir, gizlice kürtaj yapıştır, yaralanan, ölen kadınların dramından bahseder:

"Suskunluk boyunduruşunu kırmak gereklidir. Fransızların bu sözüğü tefafuz etmesini sağlamamız gereklidir. Kürtaj olduğunuzu bilen edeceğimiz bir manifesto yazalım."

Bir Pazar günü feminist gruptan Gisèle Halimi, bir kadın, kızının kürtaj olduğu için erkek arkadaşı tarafından ihbar edildiğini, doktorun, kızın ve annesinin tutuklandığını Simone'a haber verir. Adaletsizlik Simone'u ateşler. Eski enerjisi yerine gelmiştir. Çeşitli gösterilerin yapıldığı kuruluş günü mahkeme tank olarak çıkan Simone, buyurgan seviyle, kadınların felaketini yargılaması hakkını kendinde görenbu siyah cüppeli beylere ders vermeye başlar. Genç kızların aşk çerçevesinde kurulan pembe bayallerine karşın, ev işlerileyi tükeneceğir hayatına karşılaştıkları gerçeğini anlatır. Tam yarım saat konuşur ve alkışlar eşliğinde mahkemeden ayrıılır. Marie-Claire hapisten çıkarılır, Simone:

"Bütün bunlar çok güzel; ama unutmayın ki hiçbir şey asla kesinkes kazanılmış değildir. Bu hakların yeniden tartışma konusu edilmesi için bir ekonomik bunalımın patlak vermesi yeterli olacaktır. O yüzden uyunik olalım."

Yaz mevsimini, görme ve hareket gücüyle yaşayan Sartre'a adayan Simone, artık yazı yazamayan filozofa yaptıktan

ÖLÜM BİZİ BULUŞTURA BERABERLİĞİMİZE GELİNCE,

tüm konuşmaların kâğıda döker. Onu her zamanki gibi teşvik eder, hatalarını düzeltir, kendini aşmasına yardımcı olur. Simone ve Sartre sözcükler aracılığıyla birbirlerine veda ediyorlardı. İkili Roma'da tatildeyken, Fransa'da, yüzeyin en büyük skandallarından biri patlak verir. Kapalıda "Kurtaj oldum" açıklaması yapan 343 cesur kadının isimlerinin yayımlanıldığı Le Nouvel Observateur birkaç saat içinde tükenir. İlk kez yaşamlarına onların yerine karar veren erkek iktidanna karşı ayaklanma ceseti gösteren kadınlarla karşı radyolar, televizyonlar saat başı haber yapıyor, gazeteler öfkeli tepkiler yayılmıştırdı. Daha önce birçok kez hakarete maruz kalan Simone, artık yalnız değildi. Arkasında binlerce kadın vardır. Sartre:

"Sizinle gurur duyuyorum..."

Ardından Les Temps Modernes, "Düzen Bozulacak Kızlar, Ayak Dırıyorum" başlığıyla kadınlar için özel sayı yayımlar. Kötüleşen Sartre hastaneyi kaldırır. Simone saatlerce başucunda oturur. Hayat arkadaşının ken disinden önce bu dünyadan göçüp gideceğii fikrinden oldum olası korkan Simone, elini her zamanki gibi onun elinin üstünde kojar. Yorgunluk baş gösterince saatine bakar. Castor'un yıllardır bilinen saat takıntısı Sartre'a olan aşkıni ifade etmenin sessiz bir biçimdir. Onların bütün yaşamı bir sonraki randevularının saatine göre ayarlanmıştır. Usulca mantosunu giyerek, o çok sevdığı ele bir öpücükle kondurarak vedalaşır. Telefonu çalar. Sartre o gittikten sonra nefesini yemisti. Simone, gökremli bir cenaze töreniyle aşğını, dostunu, yazı ve hayat arkadaşını sonsuzluğa uğurlar...

"Hayatımın kesinlikle başarılı olan bir yönü var: Sartre ile kurduğum ve hiç bozulmadan süren giden dostluk bağları..."

Sartre'dan sonra kendini iyice alkole veren Simone'dan günlerce haber alamayan Lanzmann ve evlatlık edindiği Sylvie, evine giderler. Boylu boyuna yerde uzanan Simone, felç geçirmiştir. Hastane odasında usul usul güç toplayarak:

"Yeniden yazmaya başladım. Sartre'nin yaşılığı üzerine yazıyorum."

Birkaç ayda artık hayatı olsayan filozofun üstüneki yüze aşkın sayfa doldurur. Onun da hakkı vardır Sartre'in son yılları hakkında kendi bakış açısını yazmaya, hem de herkesten daha çok:

"Insan başkalannın yaşıntısını, hiç olmadı belli bir bölümle aydınlatıcı çıkaramıyorsa, kendi yaşıntısını nasıl aydınlatır?"

Sartre'nin ölümünden ayalar sonra eski aşığı Nelson dasonsuzluğa karışmıştır. Üstelik sevdigi kadını barışmadan.. Yapıtları arasında en önemlilerinden biri olan "Veda Töreni" yayımlanır. Simone, "Veda Töreni"yle, ona çok acı çektimiş ama en büyük mutluluk anılarını tattırılmış olan adamın son mektubunu yazar. Ne pahasına olursa olsun, gelecek kuşaklara izini bırakmak istediği bu aşkı yüksek sesle haykırır; kitabı,

"Sartre'yi sevmiş olanlara, sevenlere ve sevecekliere"

ifthafeder. "Dular"diye nitelediği öbür kadınlar, Sartre'dan sonra hayatından çıkışa soluk alabilen Simone, Anne Zelensky'le birlikte Fransız yasalannı değiştirmeye amacıyla Kadın Hakları Derneği'ni kurar. Dernek Hükümetin kadınların durumunu iyileştirecek kanunların kabul edilmesi için çalışır. Filozofun ölümünden beş yıl sonra bir gün, Hélène'yi arayan Sylvie, Simone'un ameliyat edilmesi gerektiğini haber verir. Vücutu yorgun düşen Simone'un başında Lanzmann, Hélène ve Sylvie, sırasıyla nöbetleşirler. Durumu iyi gitmeye başlayınca doktorlarının da onayını alan Hélène, resmi sergisi için California'ya uçar. Ancak 14 Nisan 1996 sabahı acı haber telefonla gelir. Simone kardeşine veda edecek zamanı bulamadan hayatı gözlerini yumar.

"Baştan haber veriyorum, çok şeyi karanlıkta bırakarak yürüyeceğim."

Cenaze töreni Simone'un ve hayat arkadaşının yaşadığı tüm mekânlardan, her öğle yemeğini birlikte yedikleri La Coupole'ün önünden geçer. Tüm dünyadan kadınlar kadınları dizilir, ellerinde çiçekler ve göz yaşlarıyla kendi haklarını savunan bu güzel kadınların ardından el sallarları. Lanzmann, Simone'un başında anılanandan kısa bir bölüm okur. Sessizliğin hakim olduğu kalabalıktan ninni gibi bir minnî yükseler. Feministler, Simone'u uyandırmak için usul usul sözlerini çok sevdigi MILF marşını söyleyler. Ayaklılanı, kavgalarına karşın, mektuplarında "kocam" ya da "timsahım" dediği Nelson'in kendisine hediye ettiği Meksika yüzüğünü parmağından hiç çıkarmadan yanında götürünen Simone, onlarca gözasyıyla birlikte sonsuzluğa uğurlanır.

Yaşamı boyunca erkekleri eleştirmiştir ama büyük sevdalar da beslemiştir... Dahası, "İkinci Cins"i okuyan tüm kadınların yaşamını değiştirmiştir.

MAYACAK. BÖYLE İŞTE!
TEK KELİMELYE HARİKAYDI!

Başına Gelen Güzel Şeyler

ECETEMELKURAN

Kopenhag, Aralık 2016

Adı Viveta. Radisson Blu Otel'in barında kahve yapıyor. Vikinglerden bugüne hiç istifini bozmadan gelmiş olmasını etine kaynamış neşesine bağlıyor. Sabahın kör karanlığında -hakikaten karanlık- "Kahve yapayım sana" diyor durup dururken, "Şöyle güzel bir kahve." Bardaki portakalli çikolataları gizlice bol bol koyuyor. Tanımadığımız bir insana gereksiz ve taammüden iyi davranmak, bu inatçı zarafet, ahlaki bir seçim. Bir kere teşekkür ediyorum. O da bin kere teşekkür ediyor. Etrafımızda iyilik için bir Kadeş Anlaşması imzalıyor, her gün yeniden ilk kez.

Zagreb, Kasım 2016

Balkanlarda bir Kara Film çekenek olSAM bu, giriş sahnesi olurdu. Dışarıda yağmur yağıyor. Yalandan eski İngiliz golf Kulüplerine benzerilmiş Golf Cafe'de her bir masada bir yağı adam oturmuş, hayattan nefret ederek gazete okuyor. Kasketli ve kasketsız olmak üzere. Yirmilerindeki erkek garson bazı kahve veriyor, bazı dalga geçiyor. İçeri girdiğimde Child in Time'da Ian Gillan çılgıncı bağınyor. Ama benim sahnenin esas sonra başlıyor. Garson "Riders on The Storm" çALıYOR Doors'dan. İhtiyaç adamlar ve Riders On The Storm. Çikarken hayatı hiçbir şeyle ilgilenmeyecek gibi duran garson "Neredensin?" diye soruyor. "İstanbul" deyince, "Hiç gitmedim" diyor. "Çok geç olmadan git" diyorum. Yann ağız gülyor ve replik geliyor: "Ben Bosnalıyım. Her yer benim için çok geç!" Ekran karanır.

Oslo, Ekim 2016

Kocaman memeleri yeryüzünde kendisine dengeli bir duruş kazandıran resepsiyonist hayatı neyin önlendiği önemini olduğunu bir bakışta anlayan bir kadına benziyor. "Ben sigara içiyorum" deyince odayı gizlice değiştiririyor. Oda daracık ama Oslo'nun en güzel balkonu bende. Yapılarındaki rüzgarla yerden göze ağır. Balkona dallan uzanan çınar insana duanın nasıl icat olduğunu tane tane anlatıyor.

Londra, Eylül 2016

Londra'nın sadece insan ırkıının rahatını ve huzurunu bozmak için kurulduğunu sanmam hepimiz biliyoruz, tekrar etmenin alemi yok. Her şey "Git evine, kapını kilitle" diyor. Sadece İspanyol kadın barista halinden anlıyor. Ben kibarca anlatmaya çalışırken eliyle "Dur dur" diye işaret edip "İngilizler gibi sulu değil, gerçek kahve değil mi?" deyip gülyor. Gülüyorum. Londra'ya karşı omuz omzu! Bir kere böyle karşılaşış sonra bir daha hiç konuşmadığınız insanın iki gün sonra sokakta görünce ne yapmalısınız? Birbirimize göz kirpiyoruz. Aramızda gizli bir şey var.

Paris, Nisan 2016

Republic Meydanı'na bakan cafe'nin derhal müdafavim oluyorum. Düğümlere Üfleyen Kadınların kitap turu Müdafavim olur olmaz saplantılı davranışları başlar. Aynı masa olacak. Yoksa huzursuz olurum. Huyus garson bakımı görüyor. Masada başkası var. Sanki benden nefret eder gibi bakıyor. Sonra gidiP adamı kaldırıyor. Beni oturtuyor. Benden nefret eder gibi alıyor şiparişi. Hayatımıza bu numarayla devam ediyoruz.

Ve daha bir sürü şey... Bir sürü an... Ben burlar için yazıyorum, ama burlar sayesinde yazıyorum. Sen kimler ve hangi anlar sayesinde şayorsun ey okur? Kaçırdığın, başkalarına anlatmayı unuttuğun, hiç kaydetmediğin ama aslında hayatı sürdürmeye yaranan anlar neler?

Bir düşün derim. Sandığından fazla olabilir. Ve bizi kurtaracak, bulutları dağıtacak şey bu olabilir. Hafife alma derim.

SÖN MEDİ

Promete

CAN BONOMO

Bir bulu(dju ustalıkla bu çemberden geçiriyoruz
Dardirdi bu çemberlerde imkanlar kısıtlı
Kimseyi üzmeden yapıyoruz her işimi
Çocuksu bir umudu uyandırmadan
Kasılıtlı
Vursan endazeye hepî topu
Üç beş açılık kışaöpüşmekler
Çemberbunlarsen daralıyordalarıiyor
Yeniyenî çocukların büyüyor
Hepsi başka başında
Hepsi öteki başına hepî başka yaşımda
İlgar ediyorlaracılara doğruköşümkoşum
Kasvetli anlatılmazlara doğru ileri
El eleyzîz mesut yanî
Çünkü bunlaragerekvardı
Bu aclarla bu hâplara bu haşlanmışta vuklara
Bu gözyaşlarınına bu adaçayı bu elvedalar
Herkesinönünde yaşıyoruz bu buludu. Ustalıkla
Dar bu kısıtlı çemberden geçiriyoruz
Ustalar görürüler
Herkes biliyor ki kavuştak ne mümkündür
Ne de imkansız artık
Soluksuz seviyoruz arkamıza bakmadan
Paralel sevîmelerimiz üzermizbükülüyör
Bir elimizi bin elli el takip ediyor transparan
Zaman değişiyor
Hayatdeğişiyor
Çarşaf değişti
Sonra ateşi icad ediyoruz dost meclislerinde
Sen artık ateş oluyorsun
Ateşten de ateş
Bir orman dikiyorsun alelacele büyüyor
Bir ormanı veriyorsun ateşe doğru
Çünkü bunlara gerek vardı
Bu sancılara bu dramatizasyona
Bu gece tarifeleri bu üstünkörübabaşızlık
Son buludu bu çemberin
Sonraayınlacakyollarımız
Ellerîmiz
Kollarımız ayrılacek bedenlerimizden aşırı
Parça tesirî bu son öpçütür
"Merhaba" dedindi barut koktu hatırlı
Bir umut sağaçekti dağ başında
Kesme bardak durdu indirdi şoför camını
"Atlas." dedi. "Ben seni atarım."
Yoldaçok ağlarsan durur babanı daalıız
Tatlı Promete
Yanmışsin Sen

Bir Şey Sorabilir Miyim?

EZGİAYVALU

Sayı 15 | Anlatı

Bu acı geçecek mi?

Evet.

Unutacak mıymı?

Birçok şeyi, evet.

Neden canım bu kadar yanıyor?

Çünkü düştürün ve başta kalbin olmak üzere
birçok yerin kırıldı.

İyleşmesi ne kadar zaman sürecek?

Bilmiyorum.

Neden güçlü olmak zorundayım?

Değilsin.

O zaman neden ağlamamam gerekiyor?

İnsanlar onları mutsuz etmenden hoşlanmadıkları
için böyle söyleyiyorlar, istediği yerde istedikin
kadar ağılayabilirsin.

Neden ayakkabılanma bakiyorlar?

Bilmiyorum.

Her canlı gibi benim de tek ihtiyacım
yemek yemek, tuvalete gitmek, uyumak,
oyun oynamak ve üremekken; şimdi neden hafta
sonu için açık kahverengi tokali bir kemere
vatabar engel bir çantaya ihtiyacım var?

Çünkü o gittiğin yerdeki insanlar bunu önemsiyorlar
ve sen bunu önemsemelerini onlardan
çok umursuyorsun.

Anladam?

Bir daha oku.

Neden onu affedemiyorum?

Çünkü ondan nefret ediyorsun.

Peki bu nefret ne zaman geçecek?

Onu umursamamaya başladığın zaman.

Onu umursadığımı da nereden çıkardın?

Çünkü ondan nefretediyorsun ve nefretsevgi
kadar güclübir duygusu.

Peki bu bana hiçbir şey ifade etmeyeen
renkteki ojetleri tırmaklanma neden sürmek
zorundayım?

Değilsin.

Neden elimdekiyle yetinmiyorum?

Çünkü yenisikti.

Neden bu kadar çok şey yemek ve içmek
zorundaydım?

Değilsin, vücutuna uzun zamandır ihtiyacın olan
fazlasını verdığın için her geçen gün daha
fazlasını istiyor.

Çocukken çok sevdiğim elmanın tadını ne den
şimdî o ka dar sevmiyorum?
Çünkü o kadar yapayseyle beslendin ki,
gerçeğin tadını unuttun
Neden canım bu ka dar çok yanıyor?
Bence şu an kendini acındırmaya çalışıyorsun
Peki tamam, ne den ilişkilerimde bu ka dar sorun var?
Çünkü gerçek ilişkiden bekleneni unuttun.
Neden mutlu olamıyorum?
Çünkü senineyin mutlu ettiğini unuttun.
Nasıl unuttum bunları?
Sana bazı seçenekler sunuldu ve sen unutmayı
tercih ettin.
Ne zaman sunul du?
Ah, uyuyor muydun? Pardon o zaman.
Ya unutmasay dim?
Bunları konuşuyor olmazdık.
Ya tekrar severmezsem?
İzin ver, seveceksin.
Ya bir gün on dan sıkılırsam?
İnsansın, sıkılırsın.
Peki sonusa ka dar aynı şeyleri yaşamaya devam edersem?
Bunun kaynağını bulup çözmen gerek.
Kimi seveceğim?
Seniseveni tabi ki. Şakaşaka. Bilmiyorum
Komik miydi?
Hayır, değildi.
Ya tekrar terk edilirsem?
Bunu konuştuk zannediyorum.
Ne den böyle hissediyorum?
Çünkü böyle hissettiliriliyorsun
Kim tarafın dan?
Sabah uyanıp maruz kaldığın her şey tarafından.
Bütün bu şeylemenden hayatım da?
Bilmiyorum
Ben ne den bura dayım?
Uzun hikaye.
Nereye gideceğim?
Bu çok daha uzunbir hikaye.

Pekisonsoru, cennet var mı?
Belkiama sandığın sekilde değil.
Ne sandığımı nere den biliyorsun?
Bilmiyorum.

AĞIT

Brusk Nef'e

NAZLI BAŞARAN

Yokluğunun yedinci günü.
Tamyedi gün oldu seni toprağa emanetedeli.
Hiçbir lugatta yok bu acının dengi.
Canımın canı, yirmi günlük nefesim.
Çok acıdı mı canın?
Seninle başlayan hercümle
artık boğazında bir yumru olup kalyor.
Yollar sana çıksa keşke
ama çekmiyor.
Sular getirseydim sanayı olur muydun?
Ferahlar miydiazıcık yüreğin?
Hep bunları düşünüyorum.
Ben aslında seni her gün düşünüyorum.
Ellerini sımsıkı tuttuğumu hayal ediyorum.
Diyorum ya bir kere elini sıkıca tutsaydım
Gidesin gelmezdi, kalırdın bahara.
Hem baharda bizim köy güzel olur.
Ah dünya gözüyle bir görebilseydin açan çiçekleri.
Ah görebilseydin uçan kuşun kanadını.
Mesela ne çok isterdim büyüp boy atmanı
bulutlardan hikayeler uydururken yanına uzanmayı.
Ne bileyim sebpsizce ağlamamı
Düz yolda düşüp tekrar kalkmamı.
Ah bir bilsen...
Ahlar hiç bitmiyor.
Ahlanma keşkeler bulaşıyor.
Hiçbir duaseni geri getirmiyor.

Biliyor musun ben nice dir geceleri uyuyamıyorum.
Günleri gecelere, gecelerisana bağlıyorum.
Belki biraz büyüşeydin geceleri dertliyerdik seninle
"Ne olacak bu memleketin halı?" bile derdik.
Saçlarını okşardım senin.
Bileklik yapardım koluma o yandan gülüşünü
Gönlün derde düşmesin diye
umutlar büyütürdüm koynumda sana.
Büyük bir sevgi o ipek ellerin,
Ellerine şiirler yazardım.
Kiyamadığım.
Yüreğimin en derin sızısı.
Üşüdün mü oralarda?
Sen gittiğinde ben çok üzüyüm.
Buz kesiği sabahlarda çok yürüyüm.
Dedim hiç melekler ölü mü?
Sahi sen şimdî öldün mü?
Oysa daha şarkılar söyleyecektik.
Sen belki aşık olacaktın,
denize karşı kaşlarını çatacaktın.
Dünyalan kendine dert edecek
sonra birden umutlanacaktır.
Oldu mu böyle?
Söz sana.
Bir daha solan çiçeğe ağlamam.
Söz dünyanın yükünü sırtlanmam.
Ama sen de kalk yerinden
Orası soğuk
Orası toprak
Bak duruyorana kucağı
Bak burası dünya.
Kalk da sokaklara çıktı.
Çamurlarda yuvarlan.
Bak yanıyor içim
Küllerî ellerimde avuç avuç
Umudum, duam, ışığım...
Ağit oldun dilimde.
Ne olur kalk.

SELCANAYDIN

Aynur Şenlik

Sevgimin büyüklüğü ile hayatma alabildiğim canlı sayısı ters orantılı. Çoğuunu kuşa, kediye, köpeğe böülüyorum da gerikalarını azıcık insana payettiğimde onlarafazlagelileri işte.

Çünkü sevgiden korkmayı öğrenmişiz
Çünkü büyük bir sevginin, gerçek bir sevginin karşılıksız olabileceğine aklı sırrı ermiyor değil mi?

Geçen akşam merdivenlerden yuvarlandığında kendimi tanıdım aslında. Hemen, hiçbir şey olmamış gibi kalktım. Dizlerim kamışırken, elim kolum morarmışken acıyi yok saydım. Çünkü siz de bana güclü olmayı öğrettiniz ama pan hareketiyle dönelim ki güclü değilim. Nasıl büyük kahkahalarım varsa bir o kadar da üzülmeliydim. İzin vermediniz. Bedenime bütçiniz kıflıra giremiyorum. Buhanımla sansürsüzce kimseye anlatamıyorum. Hepiniz sanık çok normal insanlarsınız gibi yargılamaya, isim koymaya başlıyorsunuz. Neden böylesiniz? Ben neden böyle olduğumu biliyorum. Siz de anlatsanız, dinlerim.

Her şey böylesine dağınıkken, evimi toparlamaya çalışmadım içimdeki kaosun yansımaması adeta.
Toplamayacağım.

Kızıma gerekiyorsa kızacak, kırılacaksam kırılacak, gerekiyse özür dileyecek, sanıacaksa sanıacak, kalacaksa gidecek, gideceksem kalmayacağım.

Kendime söz veriyorum. Çocukluktan gelen bir sıkıntı. Söz verilip de tutulmadığı zaman kan akışım değişiyor. Tedavi olmayacağımda. Siz söz vermemeyi öğreneceksiniz

Ben artık sabahan uyandığında yalan bakan gözlerini görmeyeceğim. Artık kimseyle uyanmayacağım. Çünkü uykı o kadar değerli ki, onu bölüşemeyeceğim. Kendime sakladım. Bana kalsın.

Ben de senin gibi, ben de herkes kadar herkes gibi olacağım. Biliyorum ki beni öyle sevmeyeceksin. Çünkü zaten sevginin ormanına girmek için bahane buluyorsun sürekli. Yerler çamurmuş, ağaçlar çokmuş, açık hava yorarım. Ben ki yüzme bilmediğim halde denizlere kendimi atmışım. Sen korkaksın. Kocaman bir korkak.

Öpüyorum sol yanağından.
Simsiki uyduguğumuz geceleyi yok sayar gibi.
Görmeyeği kaç gün olduğunu sayınadığım kadar çok öpüyorum.

Sondan Bir Yudum

ATILAYAŞKAROĞLU

"Dolapta bi bira var, içmek istersen." Dedi. "Olur" dedim. Olurdu. Çok iyi olurdu hemde. Yann buradan gidecek olmanın hüzünü çökmüştü üzerime. O sevdığım soğuk hava eşliğinde bir bira içmek çok iyi olurdu. Yattığım yerden zar zor kalkarak dolaba gittim. Sebze çekmecesinin arasında tatlı duran şışeyi kaptım ve terasa çıktım. Burasıydı, orada en çok sevdığım yerlerden biri. Sanki orada öylece dursam, zaman duracak, her olay, her şey duracakmış gibi hissediyorum. Estikfe içimi titreten soğuk hava, üşüttükçe duygularma dokunuyordu. Şişeye baktım, çevir-aç kapaklardan değildi. İçeri girip açacak ararken; "Yemek yapacağım, kamin aç mı?" diye sordu. Açı değildim, ama onun yaptığı yemekleri yemekten mutluluk duyuyordum. Şişmanlığımın güzel, renkli bir kurdelesi gibi bu... "Sen başla, birayı bitirdikten sonra sana yardım ederim. Hem o zamana kadar acıktın da." Dedim. Acıktı. Gün boyu miskinlik yapıyorduk. Ve bu, can sıkıntısı yaratmayacak derece bir meditasyon gibiydi. Durağan, sade ve hoş. Birayı açtıktan sonra tekrar terastaydım. Şimdi her şey tamam. Bir yudum aldım. Bir yudum... ve bir yudum daha... Hayatım boyunca içtiğim en tatlı biralardan biriydi sanki. Evdeki tek birayı ve çok tatlıydı. Her bir yudumda bir yudum daha istiyordu. İctim. Soğuk havanın da etkisiyle, hızlı yudumlarla içtim. Derin nefesler alıp veriyordum.

Bu hayatı seviyorum işte, tam burada dururken. Soğuk havanın cigerlerime dolu ve bryklarında hissettiğim sıcak nefesim. Saniyeler, nefes alış-verişlerim arasında durağan bir halde. Kiş ayıydı bu şehri ön plana çıkaran, benim için. Hele ki yağmurlu havası... En güzel müzikerleri çınlatıyordu kulağında. İçim ağlamaklı bir kahkahaya patlıyordu, içerisinde bulunduğu o an, o zaman tüm benliğime doluyordu. Yağmur, en güzel buraya, bu şehrre yaşıyordu. Ve ben en güzel müzikerimi burada duydum, en güzel anımları burada yaşadım. Hayatımın sonuna kadar burada böylesce durabiliyorum. Gitmek istemiyorum! Nedendir bilmiyorum, kötü bir his kalladı yüreğimi o an. Sanki ben buradan gittiğimde, tüm buralar böylesce kalacak, zaman içinde sabit duracakmış gibi hissettirm. Kötü olan bu değil elbet. Kötü olan; ben başka yerde, başka zamanda yaşayacağım, yaşlanacağım ama buralann, buralara ait olanıların hep genç kalacak olma düşüncesiidi... Elimdeki bira kapağını fark ettim. Onu burada bırakabilirdim. Konuşmuyor, hareket bile etmiyor; ama geri döndüğünde onu gördüğüm zaman, aslında hiç gitmemiş olduğu mu fark edecektim. Kapağı orada bıraktım. Kuşlann alıp uçuramayacağı, dikkatli bakmadıkça kimsenin göremeyeceği yere koydum. Elimle birikti ufakhareketettilerdikten sonra 'böylesi' dedim ve orada bıraktım.

Zaman-kavram yolculuğu gibi burası benim için. Buraya gelirken düşündüklerim hiç olmadığı kadar dingin ve saf, yaşadıklarım hiç olmadığı kadar sakın ve zihnim hiç olmadığı kadar berrak. Bir yer ve o yere yapılan yolculuk temizliyor insanın zihnini. Detaylı yapılan bir temizlik gibi aslında. Her yeri didik didik siliyorum, süpürüyorum. Akılmın her bir köşesini... Ve çok zor insanın böyle bir yeri bulabilmesi. Meşakkat. Ve tüm bu yer sevgi dolu.

'Sevgi' yetebilir mi tek başına, tüm mesafeleri kısaltmaya? 'Sevgi'; bir insan hayatı bile hiç düşünmeden al edebilir. Güçlüdür sevgi, gerçek sevgi. Her şeyi yapabilir, yapabilir. Hem bu minicik yükseli insanları kağıtlar dolusu koca şirler yazmaya iten şey sevgi değil midir? Her neye biraz daha farklı bakışın değil midir, insanı yahuşla iten, kalabalık batran, güzülseleştiren bu güdü sevgi değil midir?

Evet, her şeyi başarabilen sevgi, tek başına. Koca bir imparatorluğu bile yok edebilirken; ben karşısında ciliz, çaresiz, bitap düşmüştüm...

Bıramın sonuna gelmiştim. İçeriden yemek kokusunu geliyordu. Bir hayatı olmamış olmamıştı yemekte. Zevk alarak yaptığı şey ve tek başına yapmaktan dağın bir hazalyordu. Derinbir nefes daha çektim bu şehrden, hiç bırakmayacak gibi.

İçeri girdiğimde bana bakıp güldümsedi. "İctim mi biranı bakalım?" diye sordu. "İctim" dedim. Hayatımın en güzel birasıydı, onun hazırladığı yemek kokusuyla, içinde oluşturduğu sıcak duygularla, varlığıyla ve aitliğimizle... En güzel zamanının en güzel birasıydı.

O benim, sondan bir yudumumu.

En güzel zamanımın, en güzel birasıydı.

O benim, sondan bir yudumumdu.

CEYDA EMELÖZTEK

Feminist Teorinin Ayak İzinden: Kusursuzlar, Zefir ve Vicdan filmlerinin incelenmesi

"Kayıt dışshehit: Sistematiğe ve erkeksiyidetsonu yüzünden ölü dişiler."

Metin Üstündağ

Simone de Beauvoir, 1968'de İkinci Cins'te şunları söyler: "Gerçek su ki, bugün erkekler, olumluyu ve yansızı, bir başka deyişle, erkeği ve insanı temsil etmekteyken, kadınlar yalnızca olumsuzu, dişiyi temsil ederler."

Bundan 48 yıl öncesi ile günümüz arasında büyük farklılıklar olduğunu söyleyebilir miyiz? Hele kadınlar hâlâ erkeklerle eşit haklara sahip değilken, eve kapatılmışken, sokak ortasında göz göre göre cinayetlere kurban giderken,..

Bu yazının amacı feminist teorinin işliğinde 2000'lerde üretilen Kusursuzlar, Zefir ve Vicdan filmlerini mercek altına almakla çalışmaktadır.

Feminist sinema üzerine çalışan bilim insanları filmlerde kadınların toplum içindeki ikincili rollerini destekleyen ve bu düşünceli pekiştiren yaklaşımlarla resmedildiğini fark etmişlerdir.

Filmdeki kadın ahlaklı ise toplumsal hiyerarşi içindeki yerini bilmekte, ahlaksız ise kişisel güç ve bağımsızlığa dair pek çok işaret taşımaktadır. Filmler devamlı olarak seyirciye eril kadınları kötü, feminen erkeklerin ise bir şekilde zavallı oluklarını vurgularmışlardır. "Erkek" güçlü ve bağımsız, "Kadın"

ise güçsüz ve bağımlı olmadır alt metnini senaryoya monte etmişlerdir.

Erken dönem feminist kuramcılardan olan Claire Johnston, hiyerarşik bir yapının olmadığı gruplar içinde kolektif olarak yapılacak, filmi politik bir araç ve eğlence olarak kullanan bir kadın sinemasını önerir. Laura Mulvey ise klasik sinemanın dikkizcilik ve narsizm yapıtlarını öykü ve imgeyle birebirer bakma arzumuzu kamçıladığını savunur. 1975 yılında yazdığı makalesinde, sinemada seyircinin eril bakışın öznesi, kadın bedeninin ise bakışın nesnesi olarak konumlandığındı, bu yönüyle de sinema aygıtının ürettiği ilksel hazırların röntgenlik ve fetişin olduğunu vurgular.

Türkiye sineması alanında ise başlangıçtan itibaren kadınsının genelde arka plana itilmiştir. Kadın starların ön plana çıktıktı ve Türkiye'de sinemanın altı çağını yaşadığı Yeşilçam döneminde bile kadınlar toplumsal alanaitilmiş ikincil varlıklardır.

Kadının temsili, genel olarak yerelik toplumsal kodlara uygun bir anlayışla gelir. Kadın形象ının ciddi bakış 1980'li yıllarda gözlenir. Fakat 1990 ve sonrasında gelişen yeni sinema da odağını kadın形象ı yerine baskın bir eril image anlatıtmınaçevirir.

Bu başlamada Vicdan (Erden Kiral, 2008) filmini kadın imgesi üzerinden incelemeye çalışalım. Çocukluk zamanlarından beri birbirlerini tanyan Aydanur, Songül ve Mahmut'un birbirleriyle olan ilişkilerini merkeze alarak anlatılan hikayede kadın bir örne olarak var olma çabası sırasında nasıl yalnızlaştığını ve hatta bunun bedelini hayatıla nasıl ödeğini görürüz.

Filmde iki tip kadın profili göze çarpar. Basma entarisi ve kocasına hızet ettiğ eviyle var olan Songül, darcık dekolte kiyafetleri, süsü, kırmızı ojeleri, ağızındaki sakızı ve fütursuz tavırlarıyla betimlenen Aydanur.

Kocasına itaat eden Songül, Aydanurla yakınlaşması sayesinde kendi kabوغunu kırar. Böylelikle ona özgürlüğünü getiren işi ya da eşi değil bir başka "kadın" olur. Aydanur'un sayesinde ilk defa raki içen, başındaki eşarbi atan, daracık dekolte kiyafetler ve topuklu ayakkabıları giyen Songül, eril dünyasının ona empoze ettiği tüm kalpları kırmaya çalışır. İman nikâhıyla evlendikten sonra ataiker düzene hapsolan Aydanur, aldatıldığını öğrenirice kocasını terk eder. Frapan haline bürünüp gece kulüplerine döner. Böylece bir erkek tarafından "kapanan" Aydanur üstündeki prangayı atmayı başarır.

Aydanur'la Songül'ün köprüde tren raylarına doğru yaşadıkları hayatı sövüp isyan etmeleri de aynı bir metafor olarak okunabilir. Eril dünya sisteminde yine eril dil üzerinden -küfrederek- isyan ederler.

Mahmut'un kaslı vücutu, çokeşiliği kendine hak görmesi, silah kullanması, dövüş filmlerinin izlenmesi, kurban kesme görüntülerü, erkek dünyasına ait kodlann filmdeki yansımalarıdır.

Film, kadın olmanın getirdiği kısıtlamaları anlatması bakımından önemlidir. "Karın görmüşler o eve gidiyormuş, yakışık alır mı böyle davranışımı" tarzında başka erkeklerin eleştirileriyle Mahmut'u Songül'ü öldürmeye sevk ederken bu eril dil değil midir?

Songül de kocasına başkaldırıldı anda "kadın cinayetine" kurban gider

Vicdan filminin çizdiği varoş dünyalarından orta sınıfa doğru atladığımızda nasıl bir kadın temsili görürüz sorusundan yola çakar Zefir filmini (2010) incelemeye çalışalım.

Film, ergenlik çağındaki asi bir kız çocuğunun, idealleri için dünyasının özür ucuna gitmek zorunda kalan annesiyle arasındaki bağılık ve çatışma ilişkisini ele alır. Burada da iki tane kadın prototipi görürüz. Kariyer sahibi, ideallerinin peşinden gitmek adına gereklise çocuğundan vazgeçen kadın portresi ile köyde kendisine çiçen perçevenin dışına çıkmayan, etrafına da bunu empoze etmeye çalışan kadın tipi

Ormana giderken üzerinde mutlaka kırmızı bir kıyafet giyen Zefir ise çarptılmış bir Kırmızı Başlıklı Kız hikâyesi olarak okunabilir.

Zefir filmi kutsal anne mitine karşı çıkması bakımından önemlidir. Film, Türk sinema tarihindeki alesini terk eden baba figürlerine alışkin olan seyirciye farklı bir anlatı sunar

Zefir için annesi bir noktada sürekli direktifler veren bir otorite konumuna dönüyor. "Sutunu iç, kahvaltıyı o kiyafetlerle yapma, yüzünü yık..." Zefir annesini öldürerek bu otorite duvarını yıkmış oluyor ki bu da onu daha ergenlikte "karşı koyan" bir kadın konumuna getiriyor. Erkeklerle maç yapması ve erkeksi tavırları Zefir'in toplumun kadın çizdiği portreye uymayacağının işaretidir gibidir.

Peki, eğitim seviyesi daha yüksek kesime atladığımızda nasıl bir kadın temsili görürüz? Kusursuzlar (2014) filmi arabulucu İstanbul'dan Çeşme'ye anneannelarından kalma yazılığın giden iki kız kardeşin hikâyelerini temel alıyor.

Bu filmde de iki farklı kadın tipi çizilir. Frijit denebilecek ölçüde kadınısını saklamaya çalışan Lale ile kadınığını istediği ölçüde yaşayan Yasemin. Kapalı babaanne kiyafetleri giyen, erkeklerle konuşmakta saknan Lale'nin aksine sahilde hoşlandığı adamlı soyumra kabinlerinde cinsel ilişkiye giren Yasemin kadınlığını iki farklı kutbu gibidir.

Sahnelerin arka motifine işlenen Lale'nin tecavüz olayı, televizyondan duyulan kürtaj haberleri ile Yasemin'in gece yürüyüşünde erkeklerin sözü tacizine uğraması da eril şiddetin filmde resmedilmiş halidir.

Bu yüzünden ki Lale kendini erkek dünyasından sürekli soylamaya çalışır. Fakat sahildeki bir erkeğin topunun Lale'nin kafasına çarpması ise bu dünyadan kaçışın olmadığına dair bir metafor gibidir.

Vicdan filmindeki Songül gibi Lale'nin de dönüşümüne teknik oluruz. Kiyafetleri değişecek, komşusu Kerim ile şerefe gidecek, hatta bikinisiyle derize girecektir. Dönüşüm tekeylene yine bir "kadın" olur; ablası Yasemin.

Bozulan arabalan ve tesisat yardımı için yine "erkek"lerden yardım istemeleri filmin ironik kısmını oluşturur. Beden ve kadınlık temsili üzerinden ortaya koyulan tezatlıkların en somut örneklerinden biri de Lale'nin yaralarla kaplı sırtına karşın Yasemin'in bir arzu nesnesi olarak sunulan bronzlaşmış sırtıdır.

Toparlamaya çalışırsak Vicdan filminde eril dünyanın tüm kodlarını Mahmut ve Songül'ün kocası üzerinden görevliliyor. Kusursuzlar filminde erkeği göremesek de etkilerini görür. Lale'nin sırtındaki yaralar gibi... Zefir'de açıkça gösterilen bir erkek yoktur; annenin kırmaya çalıştığı ataerkil dünde vardır. Nihayetinde sonuç hep aynı olur başkaldırmaya çalışan kadınlar bir noktada ezilir.

İçselleştiremediklerim

MUSTAFA SİLİCİ

Hiç uyum sağlayamadım hayatın normal akış giden düzene. Hep bir ayınlık, hep bir farklı tanımlamalar içerisinde oldum. İnsanlar farklılığı öyle olmasalar bile bir üstünlük unsuru olarak kullanırlarken, ben farklı olduğumu bile bile içten içe bu oluşturan rahatsızlık duyuyordum. Aile yaşamım, arkadaşlık ilişkilerim ve daha önce de bahsettiğim gibi bunca yila歧irdiğim topu topu iki birlilikteyimde normal olamama halinin yarattığı hassas ruh hâliyle bir hayatı yoruldum. Çünkü adapte olmanın zorluğu ve insanların normal değerlendirmeye kışaslarının benim kişiliğim ele alındığında hiçbir şey ifade etmemesi, onlar tarafından da kabul görülür bir şey olmadı. Doksanlı yılların ortalarında ablamin eğitimi nedeniyle Anadoludan Akdeniz'e taşındık. O sıralar İlkokuldaydım. Gider gitmez ilk işimiz beni yeni okuluma yazdırılmıştı. Yeni bir şehir, yeni bir iklim, yeni öğretmen, yeni arkadaşlar. Merak içindeydim.

Okulun ilk günü geldi çattı. Annem yine sağ olsun tastamam hazırlayıp yollayıverdi beni. Yaklaşıkça okula yavaş yavaş tedirginlige sürüklendiğim ayrıntıları yüz yüze geliyordum. Buradaki öğrenciler bir farklıydı ve bu bariz farklılık gittikçe çığ gibi büyüyor. Kapıya geldiğimde içeri girip girmemek arasında kararsız kalmıştım. Yüzlerinde şaşkınlık ve alaycı tavırları herkes bana bakıyordu. Cesaretimi toparlayıp içeri girdim ve bakişlara alıñş etmeden sınıfımı buldum. Yeni öğretmenim ve arkadaşlanımla tanıştığım ilk an hayatım boyunca alışmak zarunda kalacağım normal ötesi yaşamımlı sinyallerini veriyordu belki de.

Anadolu'dan gelen o dokuz yaşındaki çocuğun diğerlerinden görünür tek farkı üstündeki önlüğün renginin siyah olduğunu. Herkes maviler içindeyken benim rengimin siyah oluşu beni o müthiş kalabalıktan ayınp, farklı bir yere koyuyordu. Şimdi düşünüyorum da bir önlük rengiyle böylesine bir aynaklı yaşamış olmam, ten rengi nedeniyle dışlananların yanında çok da abartılacak bir hususmuş gibi durmuyor.

İlk teneffüs. Bahçede binlerce hareketli mavivin yanında ne tarafa gideceğini bilmeyen tek bir siyah!

Eve gittiğimde ağlayarak anneme

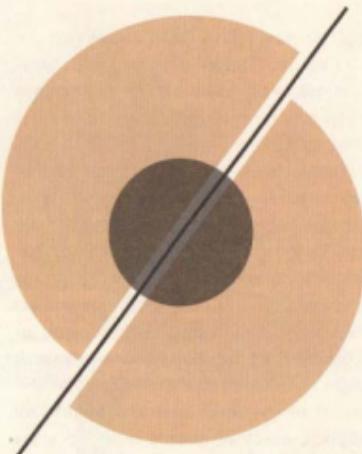
"Neden beni böyle yolladınız?"

deyişim hâlâ kulaklanmadı! Şimdi de heybetli bir kayanın üzerinde ellerimi yana açıp Tanrı'ya soruyorum:

"Neden beni böyle yolladin?"

*1993 yılında Antalya Barbaros İlkokulu'nda yaşanmıştır.

Uyandım. Sol yanında omzu varmışçasına bir öpüçük kondurдум yastığa. Perdeleri ve pencereyi açıp, odaya biraz kış güneşini, biraz kar soğuğu doldurdum. Buna n yaparken beni izliyormuş gibi gülmüşdim, biraz utangaç... Mutfağa geçip çay demledim, mis gibi sucuklu yumurta hazırladım. -Kahvaltı da olsa et yemeden yapamaz, öğrenmiştim.- İki tabak ve bir ince belli bardak ona, bir fincan bana. İçeriye seslendim; sanki yataktaki aylımıya çalışıyorum, aşıltan kamı gurdardıken, bu çağrıyı bekliyormuş gibi. Kahvaltı boyunca hiç durmadan anlatıtmış; ülkenin durumundan, iki gün önce izlediğim filmden, dün okuduğum şiirden bahsettim. "Bugün çok sessizsin!" deyip, surat bile astım hatta. Ben bulaşıkları yıkarken oyalsın diye, salona gitip en sevdigi spor programını açtım. Sonra yanına geçtiğimde, Yasin'in attığı goller tekrar tekrar izleyecektik ve bence güzel bir sabah böyle olmalı, gün böyle başlamalıydı. Aslında böyle güzel bir sabahda, ta ki elektrikler kesiliş odadaki yalnızlığımıza yüzleşmek zorunda kalıncaya kadar... Burada olduğunu biliyor, buradaymış gibi yaşamaktan hoşlanıyordu. O ise tahminen yeni uyamış, sağına dönüp, yanındaki siyah dalgalı saçları kenara çekip, onun omzuna bir öpüçük konduruyordu. Dün gece kulağına fısıldadığı şarkı ile uyuştuğu kadına kahvaltı hazırlıyor, futboldan anlamadığı için ona bir magazin programı açıyordu. Her gün kokusunu içine çekerek sarılıp, işe gitmek için evden ayrılmıyordu. Sol elindeki yüzüğü hiçbir zaman çıkarmadan çalyordu gitannı. İnce, uzun parmaklarının ezbere bildirdim hâlbuki. Bir tek sol yüzük parmağı yok aklımda; dokuz yapraklı, itir kokulu, renksiz bir çiçek sankı.

Öyle bir aşinalıkla bir aradıyzı ki; neredeyse ikinci bir hayat olduğuna, bir önceki hayatımızda da tanışık olduğumuza inandıracak bu his beni. Hayat bir zaman meselesi oysakı... Yanlış bir zamanda, doğru bir insanla karşılaşmak ise en büyük laneti. Tüm hücrelerime nüfuz eden bir zehir, tatlı bir zehir engel oluyor tüm adımlarına; ne zihnim, ne kalbimi özgür bırakabiliyorum. Ellerinin içi esansı uyuşturuyor bedenimi, hiç dokunmadan. En sevdigim şirin, en güzel misrasını bağırmak isterken, yalnızca gülmüşüm. Üç dakikada ezberlediğim ellerini tutmak isterken, öylece bakıyorum. Doğduğumdan beri ayrı kaldığım sol tarafımı bulmuş gibi sanılmak isterken, gidiyorum. Geç kalmışlığın çaresizliği, hâreketsizliği itiyor beni. Ve hiçbir şey yapmıyorum. Zamana bırakıyorum. Çünkü hayat bir zaman meselesi...

Not: Bu yazında geçen kişiler hastalıklı birer hayal ürünüdür.

Kar Tanesi

GÖKHANÇOKUN

Saçanımı jöyle ortadan ikiye ayırmaya başladığım zamanlardı. Şebnem Ferah, ikinci albümünde, "Ay" diye efsane bir şarkı yapmıştı. Aynı Ay, Gürneş'in ölüne geçmiş ve aydınık ülkem, bir yaz günü, öğlen vakti, 143 saniye boyunca karanıkta kalmıştı. Eğer o tarihlerde gazete ve televizyonlarda en çok karşımıza çıkan cümlelerin "Sesimi duyan var mı?" olduğunu söylesem, bahsettiğim dönemî hatırlamak çok kolay olacaktır ama bunu yapmayacağım. Çünkü geçmişî ve kadınları, güzellikleriyle anmak gereklidir. Mesela Boğazın Boğası Sinan Şamil Sam vardi. Dünya Amatör Ağır Siklet Boks Şampiyonu olmuştu o yıl.

Ölçünlüyümdim. Okuldan yeni gelmiştim. Babam henüz işteydi ve annem akşam yemeği için mutfağa hummalı bir hazırlık içerisindeydi. Kumanda yöneticiliğine vekâleten ben bakmactaydım. Kisılı seşeneklerim arasında dolaşırken, devletin resmî kültür sanat kanalı TRT-2'de adında "sevmek" geçen siyah beyaz bir film dikkatimi çekti.

Fakir oğlanımız Halil, boyacı-badana için yaşlı ustasıyla Büyükkada'da bir köşke gidiyor, evin zengin kızının duvardaki portresini görüp aşık oluyor, sonra sık sık gizlice bu yazılık köşke girip bir film izler gibi, fotoğrafı izliyor. Cebinde -ismini vermek istedim- gazete ve dergilerden kestikleri- fotoğrafları dolaşan ve kuytu köşelerde çıkarıp bakan arkadaşlarından ötürü film, bizden birini anlatır gibi idi. Gerçekçi ve samimiymi. Ama ne zamankı esas kız Meral in, bir gün arkadaşlarıyla köşke gelip, Halil'in aşkıni öğrenmesi ve akabinde bu aşktan çok etkilinen "aman Halil'im, canım Halil'im" tadında ceylan gibi sekmesine rağmen, Halil'in hala fotoğrafa meylettığını gördüm, o zaman işin rengeğide değişti. Hatta Meral

"Aşık olduğun resim benim resmim. İşte ben de bura dayım, söyleyeceklerini dinlemeye geldim."

dediğinde beynimi sulandıran şu diyaloğu işittim:

"Halil: Resmin sen değilsin ki? Resmin benim dünya ait bir şey. Ben seni değil, resmini tanıyorum. Belki sen benim bütün güzel düşüncelerimi yıkarsın.

"Meral: Bu davranışların bir korkudan ileri geliyor.

"Halil: Evet. Bu korku sevdigim bir şeye ebediyyen sahip olmak için çekilen bir korku. Ben senin resmine değil de, sana aşık olsaydım ne olacaktı? Belki bir

kere bile bakmayacaktın yüzüme. Belki de alayedecektin sevgimle. Hâlbuki resmin bana dostça bakıyor."

Bu bizden birinin yapacağı bir hareket değildi. Senaryo gerçekliğini yitirmiştir ya da Halil fotoğrafetiştiridi. Her ne olursa olsun henüz 12 yaşındaydım ve aklım çok bulanmasın, ergenlik hormonlarım zeval bulmasın diye filmi yansında kesip, yeni rekorlar kırmak için tetrис oyuncağıma sarıldım.

Yıllar yilla eklendi. Cebinde fotoğrafla dolanın sınıf arkadaşlarından bazılarının 12 yaşında çocukların olacak kadar eskitti zaman beni. Boğazın Boğası karaciğer yetmezliğinden göçüp gitti. TRT-2, TRT HABER'e evirildi. Bir tek Şebnem Ferah değişmedi.

Bir elimde annemin ihtiyaç listesi, diğer elimde market arabası, reyonlar arasındadolaşırken çerezlerin yanına konuşturulmuş ucuz DVD havuzunda rastladım garip filmimize. Arkasında "Kült tanımlamasını fazlaıyla hak eden" ve "Türk sinema tarihinin en güzel ve çarpıcı filmlerinden biri" yazıyordu. Bir kuru süt fiyatınasatıldıgını görünce attım arabayı. Eve gelince, yıllar önce yanda bıraktığım hikâyeyi tamamlamak için oturdum televizyon karşısına. Doğu masaların tadında, buram buram surrealizm. "Aslı dururken surete aşık olur mu insan yahu?" diyerek her zaman ki alaycılığımıza izledim bu kez sonuna dek.

İşte tam da o akşam tesadüfen gördüm Kar Tanesi'nin fotoğrafını. Öyle duvara asılacak kadar büyükdeğil, avuç içimi bile doldurmuyor. Ama o güne kadar gördüğüm en güzel şey. Duygularım da, bildiklerimi de alt üst etti. "Yukarıdaki" dedim kendi kendime. "Herhalde eğleniyor benimle."

Aylarca baktım o fotoğrafa. Karşısına çıkmayı hayal bile etmeden. Arada başka kadınlarla sarıldım, dokundum ama bir tek onun fotoğrafına baktım. Dokunmak, öpmek, flört etmek başka bir fotoğrafa bilmek, böylesine tarif edilemez bir duyguya bilmek, bambşakydı.

Zaman içinde bırakın dokunmayı insan görmeye bile ta-hammül edemez hale gelip kendimi eve, hatta odama hapsedem, dostlarımın bir yazaşşamı "hayata geri dön" çağrısına sokağa attım kendimi. Normalde Tunali Hilmi Caddesi'nin hakkı, ültü pantolon ve İtalyan iskarplarıdır. Ama Boyacı Halil'e dönmiş rühum ancak salaş bir şort ve parmak arası terlige müsaade etti. Ta-kıdım dostlarımın peşine, başımda, usul usul yürüdüm.

Kalabalık ve gürültülü yerlere girdiler. Sorgulamadım. Katı bir itaatle ben de girdim. Metrekareye düşen alılı ve eğlenceli insan sayısının çokluğu, birbirine karışmış güzel kokular, bronz tenler, seksiz güllüler, östaki borularımın hit şarkıları berbat remiksleriyle ittifak kurmuş topuklu ayakkabı seslerine karşı mücadelesi... Bir Cumarlesiakşamından beklenen her şey ziyadesiyle mevcutken dayanamadım, attım kendimi tekrar caddeye. Bir şarkı mırlanmaya başladım kendi kendime, içinde "terlik" ve "aşk" geçen. Sonra kafam bir kalıdırın, uzaklarda, caddenin en başında doğan güneş, giderek daha da parlayarak gelyordu bana doğru. Mih gibi çakıldım olduğum yere. Karşı karşıya geldiğimiz ana kadargeçen sürede heyecanlandım, kalbim hızlandı, titredim, terledim, üşüdüm, midem bulandı. Hayatımın bu olağanüstü rastlantısına çok hazırlıksız yakalandım. Yanımdan geçip gitmesine razıolmayan kalbim, vücutumun kontrolünü ele alıp takatı kesilen bacaklarımı tam karşısına sürükledi, gözlerimi gözlerine ditti ve kurumuş dudaklarımı can verdi. "Kar Tanesi..."

Kendimi tanıtıp açıklamaya çalıştım içinde bulunduğum karmaşık duyu durumunu. "Böylesen böyle, aylardır bakıyorum ben o fotoğrafı," dedim. Gümüsedim. Sonra gayri ihtiyarı "Görüşürüz," dedi, gitti. Filmi izlemediğinden Halil'in aşkınlı anlamamasını beklemek yersizdi. "Ziyani yok," dedim. Zira ben Boyacı Halil değildim. Erzinçanlı ve heyecanlıydım. İlk kez başında esmeyece olan kavak yellerinin serinliğini sonunda der yaşılamalıydım. Usta taktiklerle ele geçirdiğim telefon numarasından aradım bir gün. Küresel isimnemdi, kabab çiçeği dolmasayıdı derken ikna ettim buluşmaya. Oturduk bir yerde. Hep ben anlattım, o da hep gümüsedim. İçimden taşan duyguların denizinde garkettiğim geceler, sarıldım telefonaama Emrah Serbes'in dediği gibi; "beni sevmeyen birini öyle olur olmaz zamanlarda arayamazdım." Akşamüstü bir mesaj attım. Bir hafta sonra bir daha. On beş gün sonra bir daha. Bir ay sonra bir daha. Kimisine cevap verdi, kimisine gümüsedim. Bir keresinde "Görüşsek ya, sana anlatacağım acayıp komik hikâyelerim var," dedim. "Bu aralar her şey den kaçıyorum, keyifszim," dedi. "Keyifsziz de, makyajsız da çok güzelsin, ben hep bura dayım. Bekleyeceğim, bilesin," dedim.

"Bekle" dedemi. "Bekleme" de dedemi. "Peki" dedi. Son mesajımın üzerinden iki koca ay geçti. Dolmuştaydım. Yağlısı hava ve sevimli belediye reisimizin şehrin caddelerine serpiştiği küçük tatlı sürprizler, birkaç trafik kazası ile taçlanınca yirmi dakikalık yolun ne kadasıreceğine dair küçük çaplı bahisler dönmeye başlamıştı.

Yanımda altmış yaşlarında, buralı olmadığı her halinden belli, iki kadın oturuyordu. Vücut dili, rahatsızlığını ve sikilgılmasını ziyadesiyle ele vermektediyi. Yurt dışında

geçirdiğim yalnız yılların üstüne yüklediği vicdanı sorumlulukla, kısa bir an -çok kısa bir an- zamanında olimpiyatlarda, Doğu Bloku ülkelerinden biri adına gülle attığından emin olduğum bu kadına tebessüm ettim. Sanki bunu bekliyormuşçasına başlıdı bozuk İngilizceyle anlatmaya. Türkiye'deki toplu taşımadan, ölen koşasındangeriye hiçbir şey kalmamasından, burada bağıcılık yapan kızdan derken konu benim medeni halime geldi. Parmaklarını bakındı. "Evli değilisin herhalde?" dedi. Sessizce gümüsedim. "Sevgilin de mi yok?" dedi. Kar Tanesi vardı. "Yok" deyip kestirip atmadım. Kestiripatmanın bu kadına karşı kullanılacak bir yöntem olmadığını da farkındaydım. Zira kadın, nedensevgilim olmadığını saatlerce sorgulayabilecek bir potansiyeli sahipti.

"Konuştuğum biri var" dedim utanarak. Çünkü bize öyle öğretti büyüğümüz. Hayatında biri olduğunu söylemenin en naif şıklıdır bu. Anlamadı tabii. "Konuşmak mühim," dedi alay ederek. "Cep telefonuya mesa işlaşyorum," dedim. "Müslüman olduğunuz için sanal tatmin mi?" dedi. Sinirlendim. "Yaşlı başlı kadınsın, aklın fikrin tatmin de. Eski bir film var, izlesen anlar din," dedim. Başladım bütün mesajları kadına tercüme etmeye. Tane tane izah ettim tüm yazışmayı. En sonunda, kükümsür bir edayla "E ara di mi seni peki?" dedi. "Yok, henüz değil," dedim. "2 ay olmuş. Ölmüş olmasın," dedi dalgı geçerek. "Hayatta, merak etme! Keyfi yok. Hele bir keyiflensin, sen o zaman gör" dedim.

Uzun uzun yüzüme baktı. Tam konu kapandı derken "Üzülme ama bu kız seni, kin dly rejecte d," dedi. "Boşuna bekliyorsun," dedi. Ofkeyle gözlerine baktım. Sonrası aynen burada yazdım gibи, Türkçe devam ettirdim. "Sensis kin dly rejected!" dedim. "Karşım da otururken öyle güzel görümez di. 'Arama beni' der di. Geçtiğimde, inşallah dolmuşlarda çürüsün!" dedim.

Bu son söylediğimle birlikte tüm dolmuşun, bizi izlediğini fark ettim. Beş dakika öncesine kadar karşısındaki Rus aksanlı İngilizcesi olan yaşlı kadına, ağızını yaya rakhavalicümlerler kurana adam, bir andan önce kaybetmiş 9 yaşındaki bir oğlan çocuğuna dönüştürüdü. Utançlıdım. Kızdım. Kar Tanesi harç her şeye. İndim dolmuştan. "Zaten yürüsem daha hızlı gi derim eve" dedim içimden.

Eve vardığımda hiçbir yere siğamadım. Pantolonumu çıkardım. Giydim polar pijamamı, paçاسını çoraplarımın içine, gömleğini de pijamamın içine soktum. Çıktım balkona. Parapet duvara oturdum ve bacakları korkuluğun altından aşağıya sarkittim. Çok geçmeden annem geldi. "Hayır dir?" dedi. Azeri Şair Nesim'in derisi yüzlürken okuduğu rivayet edilen, o meşhur gazelinin dizesiyle cevap verdim:

"Mende sığar iki cahan, men bu cahana sığmazam."

"Oğlum, manyak mısın? Niye çıktıñ oraya?" diye sordu haklı olarak. "Sıcaklıdım" dedim. "Az önce dışarıdan gelmedim mi? Aralığın yirmi dördünden neyin harareti bu?" dedi. Gömeğimin üstten iki düğmesini açıp "Bağım yanıyor anne, bağırmı!" diyecektim ki altındaki yün içiñten ötürü pek de havalı durmayacağını düşündüp vazgeçtim. İnceince yağmaka olan kar göstererek. "Kar taneleri. Milyonlarçası dans ediyor gökyüzünde. Fakat hiçbirisi, birbirine benzememiş biliyor musun Anne?" dedim.

"Tipki üç buçuk milyar kadınınașadığı dünyada, o-nun eşsiz oluşu gibi. Hayır, ama neden hala aramadı beni. Oysaki..."

Sustum. O da sustu. Mevzunun ince, bir o kadar da derin olduğunu hissettiğinden, sadece "hastaolsan sorarım ben sana." dedi ve içeri girdi. Arkasından sessizce mırıldandım:

"Ona da sorsana anne..."

*kindly rejected (İngilizce) : Kibarca reddetmek

ESRAPULAK

*GÖKYÜZÜ MÜ GÜZEL, BİZ Mİ GÜZEL UYANDIK BU SABAH?

- Sevmeyi düşünemiş ordun,
sevmeyi isteyemiş ordun,
seviyordun işte;
Öyle... Bir den bire.
- Sabahları nefes alamaz oldum bu şehirde;
sen yoksun diye.
- Güneş yalanları örtse de, ay doğrular isever.
- Beni incittiğin yerlerinden öpüyorum seni.
- Ve şimdi, sığ sularda boğulmaman için
derinlere dalman gereklir.
- Bir gün daha bitti, gökten bir yıldız kaydı ve
bir dilek gerçek oldu.
- Mevsim yeni, yıl yeni, her şey yeni; ama ben
ye-ne-me-dim yüregimi, aşkımla yenişemedim.
- Kendi kalbini çıkartıp
çömetçe ortaya koyduğunda ancak,
bir başka kalbi sevebilrisin, sevebilrisin, sevebilrisin...
- Arkanda bıraktıklarını önüne kat da gel kıyılara.
- Kirk sekiz saat iki kalbe siğar mı?
- En çok ve en uzun sana inandım.
- Senin gözünden akan bir damla yaş,
benim gönlümde göl olur.
"Benimle gelir misin?" dedim.
"Gelirim" dedi. Nereye gideceğimizi sormadı ya,
arthak her yer bana aşk, bana yar.
- Mevsim kıştı; seviyordum,
o da beni seviyordu,
üşümedik.

Ne vakit yere sıkı bastım, o vakit yerden yükseldim.
Hayalettiklerimi gerçekleştirmek için ihtiyacım olan tek şey,
kendime ait bir odaydı, kalbim'dı

KAFKAOKUR*

İKİYILİK EDEBİYAT DERGİSİ · SAYI 15 · YIL 3 · OCAK - ŞUBAT 2017 · 8 TL

*...ben edebiyattan ibaretim.

"...ben edebiyatın ibaretim." K.

KAFKAOKUR

SAYI 15 • YIL 3 • OCAK-SUBAT 2017

Jean-Paul Sartre DİLEKATLI	2
Var Olmak Bir Selfie/Özçekim Sorunu mu? BUKET UZUNER, Deneme	8
Coşkun ve Kibarlık Budalası ERAY YASİN İŞIK, Öykü	10
Yasak Elma ECE GÜN, Şiir	12
Zaman Muhakemesi BAHÇİ BUTİMAR, Şiir	13
Bir Rüyanın Tükürük Bezi OĞUZ ASLAN, Anlatı	14
Ninni CANSU CİNDORUK, Anlatı	15
Bauman / Özgürlük ASLİHAN MANGAN, Kitap İnceleme	16
Joseph K. Franz Kafka, DAVA	18
Rıdvan EMRE POLAT, Kafkaesk Bilim Kurgu Yazı Olzısı	20
Kar Tanesi GÖKHAN COŞKUN, Öykü	22
Kendime Ait Bir Oda ESRAPULAK, Aforizma	25
ARUOBA, SOYSAL, ATILGAN, KAYGUSUZ SÖZLER	26

KafkaOkur Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

"...ben edebiyattan ibaretim."

Franz Kafka

İkiAylık Edebiyat Dergisi

Sayı 15 - Ocak-Şubat 2017 - 8 TL

www.kafkaokur.com

① [kafkaokur](#)

② [kafkaokur](#)

③ [kafkaokurdergi](#)

İmtiyaz Sahibi

Gökhan Demir

Yayın Yönetmeni

Gökhan Demir

gokhan@kafkaokur.com

Editör

Merve Özdalap

merve@kafkaokur.com

Sanat Yönetmeni

Rabia Gencer

rabia@kafkaokur.com

Kapak Résumé

Tülay Palaz

tulayp@gmail.com

İllüstrasyonlar

Tülay Palaz

Filiz İrem Özbaş

Eren Caner Polat

Reklam

Fatih Cerrahoğlu

fatih@kafkaokur.com

İletişim

e-posta: okurtemsilcisi@kafkaokur.com

telefon: +90 530 722 1523

Online Satış

www.minimaldukkан.com

Yayın Türü

Yerel, Süreli Yayın

Baskı

İmak Ofset Basım Yayın

Tic. ve San. Ltd. Şti.

Merkür Mah. Atatürk Cad. Göl Sok.

No:1 Yenibosna, İstanbul

Tel: (212) 656 29 26

Matbaa Sertifikası No: 12351

Dağıtım

DPP: (212) 622 22 22

Çher hukü saklıdır

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik

ortamlar da dahil olmak üzere yazılı

izin olmaksızın kullanılamaz.

02 SARTRE

dilekatlı

Kişinin temel özgürlüğünü gösteren bir felsefe akımının varoluşçuluk (egzistansiyalizm), kısaca 'kerininası yaparsan öyle olsun' görüşünü içeriyor demek mümkün. Kendi eylem felsefesini içinde barındıran akıma yalnızca, Sartre'in elinde ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra yerle bir olan Avrupa burjuvazisine karşı bir başkaldırı niteliğindeydi. Yani, 20. yüzyılda hem burjuva olup hem varoluşcu olmak mümkün değildi.

08 VAR OLMAK...

buket uzuner

Günümüzde Trump'tan Putin'evedigerlerine uzanan popülist politikacıların iktidarla geldiği ve fazlalıklarla, açılıklarla, bitmeven hırsları nedeniyle yükselen ıklımdedigliği tehlkesi altındayız. Mucizelerine inanınanlar içinsorun yok ama bu gidişat büyük kitliklar ve göçlerin yaşamasını gösterebilir. Bu dunya manzarasında 'var olmak' tüm canlılarının ne yazıkı, artık "hayatta kalmak" veya "yapamak" düzeyine indirgenmek durumundadır. Var olabilmenin temel unsurları olan temiz hava, temiz su, besin, güvenlik ve korunaklı/konaklama kadar düşünsse velefade özgürlükleri de tehdit altındadır.

15 NINNI

cansu cindoruk

Ağlayıp sizlaniyorum. Hep birlikte şerefi rediğim anıbakyorum. Yine sokağa kimseyi gremediklerini söyleyolar fakat ben şuan dünyalarında birilerinin dahabe nim gibi oyunonamak istediginin farkindayım. Dışarıda olsuktan eminim ki evde mutlu olmayan birileri mutlakavardır.

02 SİMONE

nerminsancı

Eğitim hayatı boyunca hayranlıklastrandıracak şekilde başarılı olan ve ödüllü üstünə ödüllü olan Simone, bir gün kız kardeşiyle okuldan eve dönerken ona, Mabilleye bir kızılaştırmışlığını söyley. Mabilleyen Zaza'da kendimi bulum der. Bir Genç Kızın Anıları'nda sayfalarca sözettiği Zaza ile çok iyi dostlular.

10 BASIMA GELEN...

ecetemelkuran

Ve daha bir sürü şey... Bir sürü an... Ben bunlar için yazıyorum, ama bunlar sayesinde yaşıyorum. Sen kimler ve hangi anılar yaşadıysın senin ey okur? Kapıldığın, başkalarına anlatmayı unuttuğun, hiç kaydetmediğin ama aslında hayatı sürdürmeye yarayan anılar neler? Bir düşündürüm. Sandığından fazla olabilir. Vebizi kurtaracak, bulutları dağıtanın sağlığı bu olabilir. Hafife alma denim.

19 İÇSELLEŞTİRİREMEDİKLERİM

mustafa silici

Anadoludan gelen o dokuzavaşındaki oğlu, oğlunun görür tek farkı üstündeki önlüğün renginin siyah olduğunu söylediğinden berim renginin siyah olduğu beni o müthiş kalabalık tanıyor, farklı bir yere kayırdı. Şimdi düşünebiliyorum da bir dinlik rengiyle bolesine bir ayrılık yaşamam olamam, tenrenji nedendeyle dışlananları yanında çok da sağlanacak bir hisusunuşu gibi durmuyor.

Jean-Paul Sartre

DİLEK ATLI

"İNSAN ÖZGÜRLÜĞE MAHKUMDUR."

"İlk önce insan var olur, kendine rastlar, birden bire dünyada ortaya çıkar ve bundan sonra kendini yapar...
İnsan tanımlanabilir değildir, çünkü başlangıçta hiçbir şeydir. Sonradan birşey olacaktır ve kendini nasıl yaparsa öyle olacaktır."

Karizmatik filozofun düşüncelerinin özü bir yorumu...
Jean-Paul Sartre'in kendi ağızından kendi varoluşçu düşüncelerinin bir özeti...

Tarihteki en popüler filozoflardan biri olan Jean-Paul Sartre'nın çalışmaları, aydınlar, öğrenciler, sıradan okurlar, düşünürler tarafından dünya çapında tanındı. Onu bu kadar popüler yapan neydi? Çalışmaları? Evet, ama bu kadar mı? Bu kadar değil elbette; tam da İkinci Dünya Savaşı sırasında sözçüsü olduğu varoluşçuluk (egzistansiyalizm) felsefesi ve otoriteye başkaldırın devrimci görüşleri... Varoluşçuluk, kadar politika üzerine de yazan Sartre, tarihteki ilk egzistansiyalist değildi ama elbette bunu kabul eden ilk kişiydi. Bu da onun adının 20. yüzyıla büyük harflerle kazınmasına neden oldu.

Kişinin temel özgürlüğünü gösteren bir felsefe akımı olan varoluşçuluk (egzistansiyalizm), kısaca "kendini nasıl yaparsan söyle olursun" görüşünü içeriye ordemek mümkün. Kendi eylem felsefesini içinde barındıran akım ayrıca, Sartre'in elinde İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yerle bir olan Avrupa burjuavizisine karşı bir başkaldırı niteliğindedir. Yani, 20. yüzyılda hem burjuva olup hem varoluşcu olmak mümkün değildi.

Oysa Jean-Paul Sartre zengin bir ailenin çocuğu olarak 21 Haziran 1905'de dünyayı gece, Donanma subayı olan babası Sartre henüz 1 yaşındayken, 1906'da yüksek ateş nedeniyle öldü. Sartre ise buru,

"Hayatımın en büyük olayı... Yaşasaydı üzerinde düşecek ve beni susturacaktı."

diye açıkladı. Bu nedenle yaşamı süresince ne otoriteyle ilgisi vardı ne de diğerileri üzerinde bir güç kurma isteği. Hayatı boyunca Oedipus kompleksini inkâr ederek, super-ego, saldırganlık ve evlat itaatini gerek kalmadanyanşadığını iddia etti. Bir azıgibi yaşadığı çocukluğu Sartre'da burjuvaziye karşı sönüzsüz nefrete, yaşamı boyunca herhangitürden bir otoriteye karşı savaşma ihtiyacına ve kendisiyle yakın ilişki kurun herkes üzerinde psikolojik etki kurma isteğine sebep oldu.

Babasının ölümünden sonra Sartre'in annesi Anne-Marie, çocuğunu da alarak Paris'in kenar bir mahallesinde yaşıyan babasının, Kuri Schwelzer'in evine geri döndü. Bu yükbaşı Schwelzer, dönemin tipik bir Fransız soylosuydu. Temiz ve modaya uygun giyinirdi, Kadınlarla dolu evde sözleriyas gibiydi kurasına kötü davranıyordu. Sartre, "Sözçükler" (Les Mots) adlı otobiyografisinde büyüğün babasını çalmatmak için fırsat bekleyen, beyaz sakallı, yakışıklı bir adam olarak anlatıyor.

Kendisine veannesine ayni evin çocukların gibi davranışları Sartre, Anne-Marie'yi bir anneden çok, kendisine yakın bir kız kardeş olarak gördü. Etrafındaki kadınların sevgiye şefkatini onu eksik olan değerli parçalarını geliştirmesi konusunda destekledi. Bu destekgenç Sartre'ya şu itirafı yaptıracaktır:

"Ben, bir dâhiyim."

Etrafındaki herkes onunla hemfikirdi. Büyükbabası onu, 'Benim küçük hazinem' diye severdi. Onun dâhilîği, diğer dâhi çocukların farklı olarak yaratma gücüne, sabra ve alışılmadık birden önce yapısını sahibi

Sartre'in çocukluk günleri böyle geçerken tatil yaptıkları bırsahil kentinde soğuk algınlığına yakalandı. Bu basit hâtsızlık onun hayatını etkileyebilecek bir duruma neden oldu. Kisılı imkânlarla sahip dönemin sağlam koşulları genç çocuğun soğuk algınlığında korkunç komplikasyonlara neden oldu. Sonuç olarak Sartre, sağ gözünde kisman körlüğe neden olan komaya yakalandı. Sartre artık tuhaf bir şaşılığa sahipti etrafı kışık gözlerle bakıyordu. Ama dâhilîğinin getirişi olan tek bencilik, bununla baş etmesini bildi.

Baş etmesi gerekenler yeni başlıyordu. Annesi, bir burjuva olan ve Sartre'a Ortodoksegitim tarzıyla yaklaşan Joseph Mancy ile evlendi. Gözlerine perde inmiş 12 yaşındaki Sartre, annesinin ilgisinin artık üzerinde olmayacağı fark etmiş ve çok korkmuştu. Giyimi, tipi ve tavırları tam bir üvey babası profili çizen Mösöy Mancy bir taftan, kendisiyle alay eden yaşlılan veliseli zengin çocukların bir taftan Sartre'in dünyasını alt üst ettiler. Kendine güvenmeyi tercih eden ve içine kapanan Sartre, kabaddaların sindirebileceği biri değildi. Güçlü egosu, zihni tam bağımlı bir şekilde gelişti. Kavgacı karakterde, sivilceli, gözlükli, şık giyimli ve cılız bir erkek çocuğu olan Sartre, her şeyi biliyor, bunu da herkes bilirdi. Ama yine de basit hatalar yapmaktan yanasını kurtaramıyordu. Birinci Dünya Savaşı'nda babaları askere giden çocukların hırsınlama konusunda nereye sebebi hedeftahasıydı. Jean-Paul bir duruma zihinsel bir dayanıklılık gösterse de ikircilik bir düşündürdü: Boyun eğmek istemiyordu; popüler olmak istiyordu ama kendi dililey. Evde masasına oturuyor kendini teskin ediyordu. Kurtuluşu yazmakta buldu. 14 yaşında ikinci romanı "Götz Van Berlichingen'i" bitirmiştir. İnsanların hükümdara karşı ayaklandığı romanın konusu zalimler ve zulmedişler üzerineydi.

Sartre, 15 yaşındasayın bir liseolan IV. Henri Lisesi'nde yattı öğrenci oldu. Doymak bilmez şekilde okumaya başladı ve bu da onu derin bir edebi birikime hazırladı. Yazmaya başladığı veci sözler ve felsefi tâhiller defterlerinden taşıyordu. Sartre, mezuniyet sınavını geçtiktensora Ecole Normale Supérieure'da kendine yer edindi. Geleceğin yıldızları olan Raymond Aron ve Maurice Merleau-Ponty gibi

fizyoflar, ünlü antropolog Claude Levi-Strauss ve yazar Simone de Beauvoir gibi öğrencileri aynı dönemde okuduğu bu Fransız Üniversitesi Sartre'ye sıcak bir atmosfer sundu. Konuşmaya başladığında tüm çırkınlığı kayboldan ve uyurnadığı her an düşünen Sartre, okuldan sonra Paris'te tümekcici kıvrımlarıyla ortadan ikiyebölen Seine Nehri'nin sol tarafındaki cafelerde görülmeye başladı. Aron ve Merleau-Ponty ile derin entellektüeltartışmalar içine giriyor, çığrıcahşeyi okuyordu. Felsefe, sohbetlerinin başlıca konusuysu. Bir gün gruplarına felsefe ile ilgilenen, 21 yaşında, uzun boylu ve ciddi bir kız katıldı. Adı Simone de Beauvoirdı.

Simone de Beauvoir

Simon de Beauvoir, Sartre gibi kusursuz bir burjuva geçmiş sahibi. Manastır eğitimi almıştı. Grupta hemen 'kunduz' lakabı verildi ona. Kunduz, çok çalışkan ve enerji dolu olmanın sembolüydü gruptakilere göre. 24 yaşındaki Sartre'nin gözünden Beauvoirkendi sözleriyle şöylediydi:

"Çekici, züppé, korkunç giyimli... Küçük, çirkin bir şapka takıyordu."

Beauvoir'a göreysse bu, ilk görüşte aştı. Sartre ve Beauvoir sevgili oldular. Sartre, her ne kadar da Beauvoir'ın kanatlarının altına alacağının söylese de Beauvoir'in parlakzekâsına rağmen hertartışmadı onu alt ediyordu. Kunduz kız da arkasına yaslanıp Sartre'in fikirlerine eleştiri getiriyordu. Sartre ise bu eleştirileri kutsal bir buyruk gibi görüyordu.

Çok aştı ki onların kigelip geçici bir ilişkide kaldı. Sürekli bir ilişkiye girmek onlar için sorun oluşturuyordu. Ama burjuvalara ait ev hayatı, ortak yaşam, paradurumu, aile-iâde bir sevgi kaçınılmaz gerekten öylederdi. Tüm bunları göz önüne alıncı çiftimiz, ilişkilerinin 'açık' bir ilişki olmasına karar verdiler. Birbirlerinden asla ayrılmayacaklarını biliyorlardı ama ortak şartlarında:

"Bağlanma yok!"

Bu ilişki türünün ne kadargelgitli ve başarılıması zor bir yaşam olduğunu Beauvoir'in "Kadınığımın Hikâyesi" adlı otobiyografi kitabından anlamak mümkün.

Üniversiteli aşıklann öğrencilik yılın sona ermişti. Beauvoir öğretmenlik, Sartre askerlik yapıyordu. İliskilerini entelektüel bir biçimde tanımlamaya karar verdiler. Sartre için yazmak, yaşamının ilk sırasında yer alan bir tutkuydu. Yazmaktan başka seyahate, çokeşiliğe ve aşıklığa inanıyordu. Burjuvalara alt gördüğü sadakat ve bağlılık gibi düşünceleri kabul etmiyordu. Bu nedenle Beauvoir ile iki yıllık beraberlikler yaşadıktan sonra iki ya da üç yılagna ayrılabildiler. Böylece Sartre, 18 ay sürecek askerlik görevini yapma başladi. Beauvoir ise Paris'in diş mahallelerinin birindeki kız lisesinde psikoloji dersi veriyordu. Bu arada mektuplaşıp bazı hafta sonları görüşmeyi sürdürdüler. Sartre'in Japonya'da akademik kariyer yapma hayali vardı. Askerden sonra bunu gerçekleştirmeyeceğini anlayınca küçük bir iman kasabası olan La Havre'de öğretmenlik yapmaya başladı. Sartre'in mesleki tatminisizliği Alman filozof Husserl' ve görüngübilimi keşfetmesini sağladı. Böylece 1933 yılında Fransız Enstitüsü'ndeki 1 yıllık çalışmasına başladı. Sartre'in üzerinde çalışmak için seçtiği akım varoluşçuluğu. Bu akım, Danimarkalı filozof ve din düşünürü Kierkegaarda ortaya çıkmıştı. 1934 yılında Sartre, öğretmenlik mesleğini sürdürmek üzere La Havre'ye geri döndü. Burada görüngübilim arayışı ile ilgili bir defter tutmaya başladı.

Beauvoir yazdıklarını bir romana dönüştürmesi konusunda onu ikna etti. Böylece "Bulanti" (La Nausée 1938) eseri ortaya çıktı. Bu roman, Bouville eyaletinde amaçsızca yaşayan Roquentin isimli sözde otobiyografik bir karakter ile ilgiliydi. "Bulanti", daha önce az denenmiş bir metin olsa da varoluş ile ilgili koşullar hakkında en büyük betimlemeydi.

Sartre, yazmayı hayatının merkezine henüz küçük bir çocukken koymuştu. Yetişkin Sartre, zaman buldukça belirgin bir şekilde varoluşun hissedildiğini, çok derin olmayan felsefi hikâyeler de yazıyordu. Bunların en iyisi, "Duvar" (Le Mur, 1939) adlı hikâyesi olarak kabul edilir. "Duvar", idam cezası verilen bir adamın varlığı ile ilgili gerçeklik yerine, yaşayabilecegi varoluşu tasarlamasıyla ilgili bir hikâye olarak gözle çarpır. Sartre, Husserl'İN görüngübilim metodlarını, duygular ve imgelerin anallazine uyguladığı tamenen felsefi çalışmalar da yaptı. Kendisine coğulukla 'varoluşun açmazları felsefecisi' gözüyle bakılan Sartre'in çalışmaların ona neden böyle denildiğini açıklayan metinler olarak göze çarpıyor.

Sartre'in Varlığı Ve Hiçliği...

"Ego'nun Aşkınlığı" (1965)'nda Sartre, daha çok ötekinin gözündeki bireyin geçmiş davranışları kendi ile ilişkin imgenin bir yapımı, bir ürünü olduğunu ileri sürer. Sartre, buna ek olarak bilincin hep kendisinden başka bir şeye yönelik olanak kazandığını vurgular.

Sartre'nin "Bir Duygular Kuramı Taslağı" (1939) başlıklı çalışmasına göre, duygular çeşitli uyarılar yoluyla kendilerine neden olunan şeyleri olmaktan çok insanların istenç yoluya seçiliyor. Bu açıdan bakıldığından duygular, kolay kolay değiştirilemeyen mümkün olmayan gerçekliğin (diş dünyada olanların) değiştirebilecek olanları (duygularla) dönüştürülmesine yönelik 'sirihir' bir çabasıdır. Aynı duygunun zaman içerisinde sürekli taşınmasının mümkün olmadığını dile getiren Sartre, duyguların düzenimizin her zaman için farklı yoğunluklardan oluşan dalgalarınmalarına açık olduğu, çoğunlukla yaşıanan duyguların yerini çok geçmeden başka duygulara bırakıldıkları saptamasında bulunur. Sözelimiaşın sürekli yaşıanan bir duygudurumu olmadığını, daha çok tutku, sevinç, üzüntü, bazen kıskançlık, nefret ve içерleme gibi değişik duygularдан oluşan bir duygularının karmaşası olarak anlaılması gerekliliğini savunur. Sartre. Ona göre aşk, çoğunlukla düşündürdüğünün tersine içine istemeyerek düşmüştür ya da başagelmiş bir durum olmaktadır. Çok, bile isteye alınmış bir karann ya da gönüllü bir bağlanımın ürünüdür. Yani Sartre, duygunun bütünüyle dünündürün dışında ya da dünyadan bağımsız olarak özgür bir biçimde seçilen bir ilişki kipi olduğunu ileri sürer.

Sartre, yaşamı boyunca farklı türlerde yapıtlar kaleme aldı. Oyunları büyük ilgi gördü. Yazmatutkusunu hayatı bağladı ve birbirini ardına farklı eserler ortaya koymasını sağladı.

"L'Imaginaire" (1940), Gizli Oturum (1943),
Mezarsız Ölü (1946), Saygın Yosma (1946),
İş İsten Geçti (1947), Yahudi Sorunu (1947),
Baudelaire (1947), Kirli Eller (1948),
Durumlar (1947-49),
Siyaset Üstüne Söyleşiler (1949),
Şeytan ve Yüce Tanrı (1951),
Altona Mahpusları (1960), Flaubert (1971)

gibi eserleri en bilinenlerdendi. Sartre'in Türkçe'ye çevrilenler kadar çevrilmemeyen yapıtları ya da diğerlerine nazaran adı biraz daha gölgdede kalan çalışmaların da yazın dünyasındaki yerini aldı.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanlar tarafından hapsetilen Sartre, Mart 1941'de savaş kamplarındaki esirliğinden kurtulmak için kararlıydı. Efsaneye göre kaçtı. Gerçekte, brakılmasını ve Paris'e geri dönmesini sağlayan mazeret, sahte bir sağlık belgesiydi. Sartre, yine eski mesleği olan öğretmenliğe geri dönen Beauvoir'ın kaldığı evin köşesinde bir oda tuttu. Nazi işgal altındaki Paris'in savunma-sızlığı altında Sartre, esaret günlerinde kaleme aldığı iki ünlü yapıtıyla yeniden gündeme geldi. İlk bir oyun olan "Sinekler" (1943); ikincisi ise yazan başlığı olarak bilinen "Varlık ve Hiçlik" (1943) adlı kitabıydı.

Sartre, "Varlık ve Hiçlik"te bilinc ile bilinc dışındaki bütün öteki varlıklar arasında çok önemli bir ayrım gider. Sartre, yaklaşık 700 sayfalık yapıtımda varlığı iki ana bölgeye ayırarak ele alır: 'Kendisi için varlık' ve 'Kendinde varlık'. Sartre'a göre, 'Kendinde varlık' bilinci olmayan her şemdir. 'Kendisi için varlık' ise hiçiktir; varlık veya nesnelerin dünyası yoluyla kararsız ve özgür kalmış bilincidir. 'Hiçlemek' terimi, Sartre'nin kendi felsefesine özgü bir terimdir. Bilincin bir nesneye yönelik olduğu vakit gerçekleştiği özel bir olumsuzlamadır. Sartre'nin olumsuzlama anlayışı, yönelikin nesneyi kuşatınanlarından ayıracak, nesneyi artık o nesne olmayan bir biçimde bilmek anlamına gelir.

İnsanın her zaman ve her yerde ötekiler ile olan ilişkileriyle varolduğunu savunan Sartre, öteyandan bu durumu, 'birlikte olma' doğrultusunda açıklamanın mümkün olmadığını söyler. Sartre, ötekinin 'ben' ile sürekli olarak yanşamakta ya da boğuşmakta olmasına dikkat çeker. Sartre'nin bakış açısından, bu evrensel çatışının bütün insan ilişkilerinin özünü kavramak açısından kilit değeri vardır. Üstelik bu çatışkı anne-kız, baba-oğul, öğretmen-öğrenci gibi yalnızca görecek çatışkıya elverişli olan egemenlik kurma ilişkilerinde değil, çatışkıdan en uzak olduğu düşünülen aşk ilişkilerinde de belirleyicidir. Sartre'ye göre bu savaş, öyle ya da böyle kaçınılmaz olduğu için verilmek zorundadır.

Sartre, "Varlık ve Hiçlik" kitabında özgürlüğün olgusal gerçeklikçeye da var olan duruma karşı islediğini düşürür. Ona göre, içinde olunan durumda istenilen her şeyi kayıtsız ve koşulsuz seçebilmek gibi bir özgürlük yok. Sartre'a göre, insanın geçmişte yaptığı seçimler büyük ölçüde nasıl bir gelecekteştiğini ve bu gelecekteki seçimlerini yansitan bir varoluş aynası gibi

Bu anlamda Sartre açısından kişinin geçmiş seçimleri, geleceğin seçimleri karşısında kendilerinden kurtulması -varoluş planı değiştirilmemiği surece- pek mümkün olmayan 'varoluş yükleri' olarak tanımlanır.

JEAN- PAUL SARTRE

Sartre'nin ünlü varoluşçu özgürlük anlayışının en temel düşüncesi olan öz (varlık) ile varoluş arasındaki ayıma karşılık gelir. Buna göre, hiçbir insan baştan verili bir öz ile doğmaz. Her insan yaşamda karşılaştığı yeni durumlarda seçenekleri ya da seçmedikleriyle kendisini oluşturur.

Sartre ayrıca, insanın yaşamında seçeneklerle karşılaşıldığından derin özgürlük kaygısı duyduğunu belirterek, bu nedenle kendi oluşturduğumuz benlerimizin arkasına saklandığımızı, varoluşumuzu baştan sonra değiştireceğinden duydugumuz büyük tedirginlikle var olan durumun içerdiği sorunlukları gerçekçe göstererek sık sık söylemeliyizsiniz sınırlı olduğu konusunda kendimizi iktina ettigimizi ileri sürer. Zira özgürlük, doğası gereği ırkılıktır. Bize aitliği bir dolu olanaklar arasında kendimizi içinde bulduğumuz derin korkudan bir an önce sıyrıp kurtulmak için ondan kaçmaya çalışmaya Sartre 'kötü Inanç' adını verir. Sartre, diğer eserlerinde de bu ve buna benzer düşünceleri destekler nitelikte fikirler öne sürer. Bu doğrultuda düşünürümüz 3 cilt halinde yayımlanan "Özgürlüğe Uzanan Yollar" (1945-49), "Varoluşculuk Bir İnsancılıktır" (L'Existentialismest un humanisme, 1946) kitaplarını kaleme aldı.

Savaş Sonrası Sartre ve Varoluşçuluk...

İkinci Dünya Savaşı sona ermişti. Fransa aşağılanmıştı. Kültürel açıdan kahramanlara ihtiyaç duyuyordu. En azından Alman barbarlığını karşı cesurca direnenmiş insanları göstermek gerekiydi. Picasso, sanatsal açıdan boşluk dolduruyordu. İspanyol olsa da... Sartre da edebiyattaki boşluğu dolduracaktı. Sartre için övgüler yükseлirken o, varoluşçuluğu basit terimlerle açıklayan küük bir kitap yazdı. Kitabın adı tam isabetti: "Varoluşçuluk Bir İnsancılıktır". Herkes artık onu ve varoluşçuluğu konuşuyordu. Jean-Paul Sartre ise yanındaki sandalyede oturan Simon de Beauvoir ile Café de Flore'daki masasında, felsefe üzerine çalışmaya devam ediyordu. "Varoluşçuluk Bir İnsancılıktır"ındaki hümanizmi Sartre şu sözlerle anlatır:

"Bir kişinin insanlık hakkında hüküm vermesi kabul edilemez. Varoluşçuluk, bu tür yazıları ortadan kaldırır: Bir varoluşcu, insan asla bir amaç olarak görmeyecektir, çünkü insan hâlâ irade sahibidir."

Sartre'in düşünceleri 1950'den sonradan siyasal bir kimliğe bürünerek, varoluşçuluk ve Marksçılık arasında bir orta noktayı kabasına dönüştü. Bu durum, 1960 yılında yayınladığı ve 750 sayfayı bulan "Diyalektik Akıl Eleştirisi" başlıklı kitabında kendini gösterir. Sartre, bu çalışmasında Marksizm ile olan ilişkisini anlatır. Bu bağlamda tarihsel söylemler, tarihsel değişim, devrim gibi toplumsal ve siyasal konuları inceleyen Sartre, insanın özgürlük savasının gerek bireysel gerekse kolektifleşimler üzerinde maddi ve tarihsel koşulların ne denli önemli olduğunu ayırdına istenen ölçülerde varılmışıyla

olanaklı olduğunu savunur. Yani Sartre, 1960'larda insanların özgürlüğüyle aydınlanışı önünde maddi koşullarca yaratılan engellerin nasıl ortadan kaldırılabilceği yönünde bir düşünce çizgisinden yürüyür. Aynı yıllarda Sartre, Fidel Castro ve Ernesto Che Guevara ile tanışmak için Kuba'ya bir yolculuk yapar. Che öldüğünde de onu

'Bu çağın en mükemmel adamı'

sözleriyle anar.

Öz yaşam öyküsünü yazيا geçirdiği "Sözcükler" (Les Mots, 1963) kitabımda Sartre, 'İnsana dair ne bilinbilir?' sorusunu ortaya attı. İlginç olansa Sartre'in 1964'te felsefi ve politik yazıları için değil de Sözcükler adlı otobiografisini nedensile Nobel Edebiyat ödüllüne layık görülmemesiydi. O ise kendinden beklendiği gibi Nobel Ödülü'nü reddederek şöyle dedi:

"Yazarlar, kurumların kendilerini bir kalta sokmasına izin vermemeliidir."

Sartre'in düşünce biçiminin en belirgin özelliklerinden biri, okuyucuların mantıksal bakımdan olanağız ya da kendi içinde celişkili ifadelerle karşı karşıya bırakmasıdır denenebilir. Bu da onu 'Açmazlar Düşünür' olarak tanımlamalarına neden olmuştur. Orneğin, 'İnsan hem olsamıdır, hem de olsugunu değildir' gibi bir ifadeyle okuyucusunu öz, varoluş, değişime gibi kavramlarla başbaşa bırakır. 'Cehennem diğer insanlardır' diyen Açmazlar Düşünür'ü yaşamının son dönemlerinde sağlığı iyiden iyiye bozulsa da Les Temps Modernes dergisinde politik düşüncelerini paylaşmaya devam etti. Diğer tarafında otoriteye karşı çıkan tüm sokak gösterilerinde öncü olmayı sürdürdü "Kadınlığımın Hikayesi"nde Beauvoir, 60 yaşında 70'lerinde gözüken Sartre'in artık gözleri iyi görmediği için okumaktan uzaklaşlığını ve ona kitap okuma görevini üstlendliğini yazar. Sartre yazma tutkusunu gözlerine rağmen sürdürmeye denense de bu konuda da Beauvoir'in yardımına ihtiyaç duyar.

Gün geçtikçe sağlığını iyice kaybeden Sartre, 15 Nisan 1980 yılında 74 yaşında hayatı veda etti. Dört gün sonra gergileyen cenaze töreninde 25 bin kişi hazır bulundu. Cenaze en iyi çalışmalarını kaleme aldığı Latin Quarter'daki cafelerin önünden geçti.

Düşünceleriyle varoluşçuluk ile Marksçılık arasında benzer ilgi ve amaçlara dayalı olarak ortak bir düşünce yolu belirlemeye çalışmış, yazı tasarımlarından hareketle geliştirdiği özgürlük kuramıyla varoluşçuluk düşüncenin en ateglî savunucularından biri konumunu elde etmiş Fransız Felsefecisi, oyun yazarı ve toplum eleştirmeni Jean-Paul Sartre. Onu kitaplar aşağı yukarı böyük takdim eder. 20. yüzyıla damgasını vuran, Fransa'nın entelektüel çekiciliğinin simgesi olan ünlü varoluşçu filozof Sartre, yaşam boyunca konuşmalarında ve çalışmalarında bugün hala okunan birçok değerli düşünceye ve cümleye imza attı. Aralarından biri şuydu:

"İnsan özgürlüğe mahkûmdur."

Var Olmak Bir Selfie/Özçekim Sorunu Mu?

BUKET UZUNER

Günlük hayatı "yaşamak", "hayatta kalmak" ve "var olmak" arasındaki farkları pek düşünmeden birbirlerinin yerine kullandığımız olur. Hâlbuki eşanımlı değiller.

Fakat bırakın günlük hayatın koşturmasını, yılık hayatın geniş ve uzuru yürüyüşünde bile durup, sözcükler ve anımlar üzerine düşündürmeyi birkenar bırakaklı epey zaman oldu. Birçoğumuz hayatlarımız sözcükler ve kavramlar yerine gülén ve ağlayan suratlı emoji'lerle ifade etmeye başladık. Hayır, birilerini iğneleyip, küfürümsemek niyetinde değilim. Bizzat ben de emoji ve kısaltmalar kullanan biriyim. Diyorum ki; yakın gelecekte romanlarda bile paragrafların kalkacağı, en uzun metinlerin tek satırlık cümlelerden oluşacağını söylemek artık bir kəhanet değil

"Eğer Marcel Proust günümüzde yaşayan bir yazar olsaydı, Karl Ove Knausgaard gibi yazardı" demek, belki edebiyatçılara incitebilir. Belki de Knausgaard 19. yüzyıda doğsaydı, Proust gibi yazardı? Ancak itiraf etmemiz gerekiyor ki, kendimizi ifade ediş araçları, di ve söz sanatı "kısa, hızlı, çok ben merkezli" bir yöne doğru evriliyor. Bir roman için övgü cümlesi olarak "Kavgam, dürüst ve ustaca çekilmiş bir 'selfie'" (John Collins) kullanılıyorsa, selfie/ özçekimdenen fotoğrafın anlamınıne çığırınca yaygınlığını da durup düşünmemiz gerekiyor.

Neden insanlar sadece kendilerini bu kadar çok fazla önemsemeye başladılar?

Hayatlarında ne yapıp, yapmadıkları değil de sadece varlıklarıyla neden böyle büyük ihtişasla ve bencilce ilgilinenmeyeyenlerdir?

Özçekim ne demektir?

Özçekime abartılı biçimde eğiliyi olanların birbirlerine ne kadar benzer karakterler olduğunu dikkat ettiniz mi? Benimkisi sadece bir durum saptaması; artik kendimizi "kısa ve hızlı" ifade etmekle övündüğümüz, zekâmızı buna göre değerlendirdiğimiz bir döneme girdik. Üstelik insanın kendini bu değişimlerden uzak tutması veya koruması, hatta bunun getirdiğimizi kolaylıklar ve eğlenceye sırtını dönmesi de artik eskisinden daha zor. Kaçacak, saklanacak yer kalmadı! Kuzey Sahra'dan And Dağları'na dek aynı kültür, aynı markalar, aynı arama motorları...

Peki, bu yüzden kaybettigimiz "uzun ve yavaş" değerlerin bedenimiz ve ruhumuza ne kadar pahalya mal olduğunu düşünüp düşündürmüyoruz?

Ömeğin bir insanı, bir hayvani, tabiatın bir parçasını, bir romanı sevmenin aslında kısa ve hızlı yaşanamayacağının farkına vardığımızda; belki de hayatımızın aslında hiç yaşamamış olduğumuzu anlayınca ne yapacağınız?

Biliyorsunuz, ne kadar hızlı hazırlansa ve hızlı yense de yemekleri hazırlamayı süremiz son yüzyıllarda hiç değiştmedi, hâlâ 300 yıl öncesindeki hızla hazırlıyoruz. Gelecekte mide ve bağırsaklarımız hızla yaşamaya ve yemeğe uyumak için evrim geçireceği kesin ama o yüzüllere kadar bizler ne yapacağız? Sadece bedenimiz değil, "hızlı ve kısa" yaşamartarına uygun olarak hızlı edinip, hızlı terkettiğimiz arkadaşlar, sevgililer, eşler ve hiç tanışmadan terk edilmiş komşular, "öteki" mahallellerle kuramadığımız ilişkiler ruhunuza nasıl yalnız, umutsuz ve yokşul bırakıyor? Bozulan makinaları ve ilişkileri kulanıp-atmak yerine sabırla onarmaya çalışısmamak, hangi yeni hastalıklara yol açıyor ve biz hâlâ "bu oto-immün hastalıklar da nereden çıktı?" aymazlığımızdayız. İşte eş anımlı olmayan üç eylemi birbirinin yineleme kulanmaktan başlayıp, geldiğim nokta bu:

Yaşamayı "hayatta kalmak" düzeyinden "var olmak" düzeyine çıkartmak için bunları hazırlamadan atlamanak, anımlarına kafa yormak, düşünmek, zaman ayırmak gerekiyor.

Çünkü insanın bireysel ve toplumsal olarak bağımsızlığı, sadece biyolojik olarak hayatı kalmasına değil, kendini zihinsel etkinliklerle zenginleştirerek var olmasına bağlı.

Bağımsızlığın başka dürüst ve günahsız yolu yok.

Var olmak, hayatı kalmak ve yaşamaktan bu derece farklı bir eylem ve kavram olunca felsefecilerin daima en çok ilgilendikleri konuların başında gelmiştir.

Felsefe ve edebiyatın

"Felsefe yapma!" "Edebiyat yapma!"

deymeleriyle polemik kastederek küçümsendiği bir kültürde büyük felsefecilerin çıkmaması bir dil sorunu değil, tamamen özgür düşünce ve ifade meselesi olmuştur. Bu yüzden bizim kültürümüz yetiştiştirip, dünya kültürüne armağan ettiğim felsefecilerden örnek veremeyeceğim.

Ancak Nietzsche, Kierkegaard, Heidegger, Dostoyevski, Sartre gibi felsefeci ve yazarlarla anılan varoluşculuk(Existentialism) akımı, özellikle 20.yy'da dünyayı etkilemiş, ruh, öz, tin kavramları üzerine yeniden düşünmeye yol açmıştır. Hayata anlamlar yüklemeye sorumluluğunu siyaset, toplum ve dindir çok bireye bağlayan bir anlayış, tartışmalar yol açmıştır. Konuyu merak edenler için Türkçe'ye çevrilmiş kitaplara ulaşmanın kolay olduğunu da eklemek isterim.

Varoluşculuk akımı dünya edebiyatını, doğal olarak Türk yazarlarını (bizzat önceki kuşak) da etkilemiştir. Yazmaya hevesli fen bilimci bir genç kızın elinde Sartre'in "Bulanti" romanıyla dolaşmış, Attia İlhan'ı gülmüşsettiğini hâlâ unutmam. Şair, bizde yaygın olan

'sözelzekâ edebiyat ve felsefeye ilgilenir, sayısalcılar edebiyat ve sanatla ilgilenmez'

yanlış yargısına karşıydı. Varoluşculuk akımı o zamandan beri barnafazla soyut ve insana rağmen insanandan yâlitilmiş gelmiştir.

Günümüzde Trump'tan Putin'e ve diğerlerine uzanan popülist politikacıların iktidarlarına geldiği ve fazla tüketim, açgözlülük, bitmeyen hırsılar nedeniyle yükselen iklim değişikliği tehlike-si altında yaşıyoruz. Mucizelere inanınanlar için sorun yokamabu gidişat büyükktılıklar ve gögçülerin yaşansağını gösteriyor. Bu dünya manzarasında "var olmak" tüm canlılar için ne yarzik ki, artık "hayatta kalmak" ve "yaşamak" düzeyine indirgenmek durumundadır. Var olabilmenin temel unsurları olan temiz hava, temiz su, besin, güvenlik ve korunak/konaklama kadar düşünce ve ifade özgürlükleri de tehdit alındır.

Bu noktada, varoluşculuk akımından 400 yıl önce asıl büyük soruyu soran Shakespeare'i anarak düşünmeye devam edelim:

**"OLMAK YADA
OLMAMAK,
İŞTE ASIL SORU BU!"**

"YAŞAMAK"

"HAYATTA KALMAK"

"VAR OLMAK"

EŞ ANLAMI DEĞİLDİR!

Coşkun ve Kibarlık Budalası

ERAY YASİN İŞİK

Annem beni yataktan erkenden kaldırdı. "Teyzende kaparımız var, git al da gel." dedi. "Anne kap için oraya gidilir mi?" dedim. "Kayısı yersin ağaçtan yavrur" dedi. Bunu plastik bir kap için doğaçlama uydurmıştı. "Tamam ya!" dedim. Zaten en atalar cümləm buydu. Evde salaik demek bile yasaktı. "Lan" diyene televizyon izleme cezası geliyordu. Annem bizi İngiliz Kralliyet Ailesi kibarlığında bir Lord gibi yetiştirdi. Eşek sadece bizim için bir hayvanken, onun oğlunu kastetmeyeceğiz biber sürdürüyordu. "Gelirken marketten kırık yumurta al." dedi annem. Bir de kırık peynir istedı, "Yufka da al." dedi. "O da ma kırık olsun?" dedim, "Hayır o yırtık olacak." dedi. Anlaşılan annem defolu ama ekonomik bir altın günü planlamıştı.

Teyzeme geldiğimde onun her zaman sormaktan sıkılmıştım. "Sen mi geldin?" sorusuna cevap versem kendime, vermesem ona ayıp edecek korkusu ile hep baş saldım. Kayısı falan da yoktu ağaçta. Teyzem hepini toplamış reçel yapmıştı. Bir elime kayısı reçeli sürülmüş ekmek, diğerine boş yoğurt kabı tutturarak beni geri yolladı. "Dolusu ne kadarlığı ki acaba annem boşu için beni bu kadar yordu?" diye düşünmeden edemedim...

Eve girmeden elimde boş yoğurt kabı ile annemin kırık dökük sıparışlarını almak için markete uğradım. Eve gelindiğimde annem çoktan una bulanmış, mutfağın Hansel ve Gretel'in pastalı evine dönmüştü. Dikkatli baktığında mutfağın tezgahının üzerinde bana gülümseyen bir adet muz gördüm. Bu muz kırık bisküvilerle yapılacak olan pastanın ortasını süsleyecekti. Onu yemeksevaş sebebi sayılıyordu. Annem pastanın kıvamını tutturacağından o kadar emindi ki, yedek ikinci bir muz almaya gerek bile duymamıştı.

"Söylediklerimi aldıñ mı?" diye sordu. "Evet" dedim. "Yumurtayı kırık bulamadım gelirken ben kirdim." dedim. Gülmemi, stresli olduğu anılar gülmezdi annem Vitrinden sadece desenlerini misafirlerin gördüğü tabakları ve fincanları indirdi.

Kışırlar yapıldı, börekler pişti. Ne peynirin kırık olduğu ne de yufkanın yırtılığı fark ediliyordu. Annem bu işte gerçekten ustaydı. Kek kabını sıyrılmaktan başka imalat kışmasına girmem yasaktı.

Önce Fazilet Teyze ardından diğer misafirleryavaşa-vaşgeldiler... Sadece altın günlerinde giyebildikleri naylon çoraplarını, evden getirdikleri topuklu ayakkabıları kombinlemiş bu ablalar, annemin yenihalısındaız yaparak

podyum yürüyüşlerini gerçekleştirdiler. Benim ise yeni görevim çıktırmadan misafirleri saymak ve anneme net söyleyi bildirmekti. Sayım işleri nihayete erince annem ayakaltında dolanmamam için beni evlendişarıyı olağı. İşte o anlar benim için bulunmaz bir fırsatı. Pencereden gözleyen bir annem olmayacağı için bu süre zarfında 'Coşkun' ile gönül rahatlığı ile oynayabilecektim.

Coşkun...

Annemin arkadaşlık yapmamı istemediği tek çocuktu. Şu andan sonra ismine karşı bir antipatisi olması doğaldı... Gerçek annemin bahanesi, Coşkun'un çok küfürlü konuşarak, ahlakımı bozmasydı. Ben küfredmeye yabançı; argoyu da 'aptal' seviyesinde bıraktığım için annemin bu kaygısını anlayamıyorum. Hazır annem de "Ay yiyin Allah aşkına." kıvamına geldiğine göre dışarıda hat edebilirdim. Tabakları bitmeden kimse annemin dikkatini dağıtamazdı. Hemen taş ile düzleştirilmiş gazoz kapaklarını daaldım, Coşkun'un yanına koştum. "Oynamalı mı?" dedim, "Ben ütmesine oynarım ama..." dedi. Ütmerin ne olduğunu da ondan öğrenmemiştim. "Tamam... Ütmesine" dedim.

İlk atışta kapakları çemberin içinden çıkarmış ve ilk defa birini ütmüştim. Fakat Coşkun kabul etmedi. Sonradan adının "mizikçılık" olduğunu öğrendim veyle şuan karşı karşıyaydım. Hile yaptığımda iddia edip tekrar etmemi istedim. Kabul etmedi. Şimdi mizikçılık sırası benedydi. Bu hakkımı kulanamadan kavgaya tutuştu. Bütün bir heyecan içindeydim. Çünkü bu benim ilk kavgamdı. Ben bunun şaşkınlığını yaşarken o benim ağızım burnumu kırıyordu. Karşılıklı veremeyeceğimden emin olunca elimden yere düşmüş gazoz kapaklarını aldı. Ben yerde hareketsiz neler olduğunu anlamaya çalışıyordum... Coşkun ise bana alırdımadan giderken bir de "Nasılsıkım seni?" diyerek hayatında ilk kez duyduğum bir eylemden bahsediyordu. Ağlıyordum ama dayak yediğimden değil. Coşkun bana ne yapmış olabilirdi. Ağlayarak eve girdim. Kapıya açan annem "Ne olduuu?" diyerek salona kadar peşimden koştu. Salonun tam ortasında hiçkira hıçkırı ağlıyor, tabaklarını sıran teyzelere alırdırmıyor düm bile. Annem "Ne oldu oğlum?" diye tekrarladı. Diğer teyzelerde konuşmam için beni teşvik ediyorlardı. "Erkek adam ağlar mı?", "Ne oldu?" "Anlat bakıym" diyerek beni iyice gaza getirdiler ve birden patladım. "Coşkun beni s.k.t." Bırçın birçın konuşan teyzelerinden sustu. Salonda bu kelimenin anlamını galiba bir tek ben bilmiyordum. Seslişlik şüphesi dönüştüğü an annemin elini dudağında hissettim. Görmedim sadece hissettim, ani ve sert oldu. Biraz da kanattı...

Biri "Coşkun kim?" diye sordu. Annem Coşkun'u ele vermedi. "Çocuk işte sokaktan duyup duyup gelyyor" deyip geçti. Babam ise olayın üzerine eğitti. Faali akşam evde sorguladıktan sonra banaylemin asıl anlamından çok kast ettiği durumu izahetti.

Mecazı da ilk böyle öğrendim.
Coşkun'la konuşmam iseartik katı suretle yasaktı. Sokakta hayatı kalabilecek kadar, tabi ki annemden gizli bir kaç küfür de öğrendim.
En azından duyduğumda artıküzerime alınmıyorum...

YASAK

Elma

ECE GÜN

Tatlarını aldım
Sevdikçe suyu akan kaynaklardan
Seslerini duydum
Tutunca karışma karışan uzuvlardan
Dört bir yanda gezen melekler de
Karışmadı bana
Denemişler beni
Yalan
Eski, en eski zamanlara gidip
Köklerime uzandım
Kokularını aldım
Koparınca burnuma yayılan havasından
Güzelliği aklımı aldı
Sürüp giden bir gerçeklik koşusunda
Arkamakattım herkesi
Uzadıkça uzadı yolumuz
Yayıldıkça yayıldı
Kökleri geçmişin
Bugüne
Tüm âleme kollarınaçıtı
Parıldayan yüzeyini avucuma aldım
Başımı avucuma götürdüm
İçime çektim kokusunu
Benim de başım döndü
Döndü dünya
Karanlık kuytularda
Ateşin yanında cennetler kurduk
Meleklerden uzakta
Çok uzakta
Zarflarda kokusunu sakladık
Cennetten mi kovulmuşuz
Döndü dünya
Döndükçe parlayan yüzeyinden
Kokusunu yaydı evrene dünya
Evren kokuyu içine çekti
Yine başı döndü tanrıının

Z A M A N

Muhakemesi

BAHRI BUTIMAR

"Her güzel şey biter,
Her şey güzel bitmez!"

DİYE SORDUM;

NE ALIP VEREMEDİĞİM YOK ŞU BENLE?
-Hiçtir en mugalata yalanım

DİYE ÇEKİLDİ ÇENEM; ÖYLESE

NE VERİP ALAMADIĞIM VAR ŞU SIZLE,
-Sözle, gözle, ille tuz, buzla,

YIKANDI ZAMAN

KIRLENDİ SU.

TUZ, GÖZ, SÖZ İLE SİZ!

HANGİ ARA KIRLENDİNİZ.

VAH KAT KAT KUŞANAN BENLİĞİNİZ.

AH HEBA; BİR SÖZCÜK OLARAK KALSAÐINDAÑA,
GÖMÜLDÜĞÜMÜZ EN NARIN RETINA,

TUZ ÇIKARILACAK YATAÐINDANSENİN

ÇARŞAF SIZLAYACAK YARA,

ŞU KIRLENEN SU DAHI YIKAMAZ SIZI,
ÇÜNKÜ ALDIKLARINIZ VERDİKLERİNİZ EFAZLA.

BAKMAYN

HERKESE FARKLI DOKUNUR ZAMAN,

SİMDİ KALKIP SINEK KUŞLARINI SORACAKSIZ,

BENSE KAPLUMBAĞALAN ANLATACAÐIM

ATLARIN YELESİNDEN FIRTINA BİÇİP,

FI ZAMANLI EJDERHALARI KORKUTACAÐIM!

FI ZAMAN'INDAN İMIŞ EJDERHALAR
İNSAN Kİ ÐİDEN SÝRÝLALI BERİ,

GIRTAKTA FÜTURSUZ BİR ATEŞ SAKLAR,

GÖĞSÜNDE KANLI-KORUNAKSIZ BİR ZİRH,

DİL UCU KIZGIN MIZRAK

DELER, GEÇER ÜZENGÝYI,

NICE SONRA BİR BULANTı,

ÇATLATIR İÇTEM O KORUNAKSIZ KALBI,

BÖYLECE HAYAT KALDIÐI YERDEN MERDİVEN ALTı

İŞTE ONLAR!

ZAMANA BOYUT BİÇİP
Yürüyorlar; noktalama işaretleri durgun,
Oturuyorlar; masa en oturaklı nesne,
Konuşuyorlar; hiçbir şey anlatmadan...
Çay; buyur sen de gel,
Kahve; kirk yıllık hatırlar yok
Rakinin bile daha çok...
Zaman; sittir git

BİR KADIN,
YÜZÜNDE APIŞ ARASI BİR İSLAKLIKLA,

SOKAK SOKAK RİMEL DÖKÜYOR
İÇİNDEN GEÇEN BİR HAYALETE KIZAR GİBİ

HERKESEN İÇİNDEN GEÇİYOR,
GEÇİYOR ZAMAN, GEÇİYOR DUVAR,

GEÇİYOR, GEÇMIYOR.

BİR TÜRLÜ GEÇMIYOR,
ARKASINDAN DÖKÜLEN RİMELLERİ YİYEN ADAM..

ADAM!

MILENA'NIN MEME UCUNU KEMİRMEYİ HAYAL EDEN O BÖCEK

KAFKA BESLENİYORMUŞ GİBİ HER AKŞAM,

TOK BEYNE İKİ CÜMLE DAVA

BİLCÜMLE DÜŞÜNMEDEN,

ÜŞENMEDEN BU HAZIMSIZLIK TEKRANNDAN,

POLİTİKANIN SIYONİST BİR KELİME OLDUÐUNU SATIYOR,

YUNANLILARA ANA AVRAT SÖVEREK...

ATIL OLAN HER ŞEYGEREK,

BATIL OLAN HER ŞEYYALAN

ÇELİĞİN BİLE HADDİNE DEĞİL,

BÜKÜLMİYE YELTEMİŞSE ZAMAN.

KURŞUN DÖKLÜYOR MÜPHEM BASLARA,

KEM GÖZ YEDİ YIRMI DÖRT VARDIYADA, AMAN!

SÖZDE GÜZELLEŞECEK DÜNYA

-ZATEN HEP GÜZEL BİR TARAFYLA-

DEDİK Kİ ÇARŞAF SİZİYOR YARA,

HADI ATOM VE KİMYASAL BİLİMLSEL BOMBA

AMA NEDEN MISKET?

HIÇ SORDUNUZ MU, ÇOCUK OLМАYANLARA?

BENLER, YANI ONLAR, YANI SİZLER

ZAMANA BIRAKALIM

ASK DOĞURSUÑ KADINLAR,

SUSUP DURMADAN AŞK BüYÜTSÜN ERKEKLER,

HER ŞEY ÇIRKİN BITMEZ,

HER ÇIRKİN ŞEY BITER...

Bir Rüyanın Tükürük Bezi

OĞUZASLAN

TAN KIZILLİĞİNDAN ÖDÜN VERMEZKEN DÜŞMÜŞTÜK YOLA.

Üç beş nesildik,
sıkıştırırlardı bizi bir kaç vagona.
Solukszuduk, havayeryüzünden pis.
Ses
Sizliktençatlıyordu rular
Kemerin demirleri fazla sıkılmış.
Hepimizin bir derdi vardı,
Amadüşünemek zamanımız yoktu.
Hepimiz bize biçilen ruların ustası oyunculariydik.
Neyeni bir oyun yazdırdılar,
Ne de yazdıkları oyunda istediğimiz gibi oynattılar.
Modern zamanın köleliğiymi bu.
Esir pazarlarında olmasa da hepimizi satıyorlardı,
Bıçıkları bir fiyatımızvardı.
Zaman geçiyordu, oyun aynındı.
Sadece bize ne yapacağımızı söyleyenler değişiyordu.
Yüzyıllar önce dönmemeye başlayan bu çarkın,
Bayrak teslimini bekleyen sadece bir kaç dişiydik.

Duygularımızı bile düzene koymuşlardı.
Sevinçse sevinç, hüzünse hüzün, öfkeyse öfke.
Sadece onları istediği kadar yapabiliyorlardı.
Kurtulmayı denemeyi unutturmmuşlardı bize.
Özgürlük, hattatınsanlık eski bir rüya.
En tehlikeli insanlara dönüşmüştük;
Umudunu bile kaybetmiş, mağlubiyeti çoktan kabullenmiş.
Her gün beyaz yakasına tükürmek isteyen vardı,
Her gün önlüğüne tükümek isteyen vardı.
Tüküren kaybolacaktı açlık nefesinde,
Hayatımızı sattık birerbirer, kann tokluğuna.
Özgürüğümüzü sattık.

Ciğerimize dolmuş fabrika dumanlarıyla,
Sadece kaygılanımızı düşünebiliyorlardı.
Kaçsağ ardimızda bırakacağımız çocukları
Ve onların kurtaramadığımız yılınları.

CANSU CİNDORUK

O İÇİNDE HEP SUSTURMAK İSTEDİĞİN “ALIP BAŞINI GİTMEK” İSTEĞİ... BELKİ DE HİÇ ALIP BAŞINI GİDEMЕDİĞİNDEN.

Fazilet Özdemir

Çocukluğuma uyuyorum. Burnumun ucunda yeni yıkanmış nevresimlerin yumuşacık kokusu... Minik ayaklarım soğuk yorganların arasında gezdiriyorum. Odamın kapısı aralanançayumurtalı ekmekkokusu içeri uzanıyor. Heyecanlıyorum. Çikolatalı kadar olmasa da yumurtalı ekmeğe de bayılırım.

Bir Pazar sabahı daha kahvaltı soframızdan mutlu aile sesleri yükseliyor. Artık süüt şekersiz içmeye başladığım yaşlardayım. Babam kilo problemlerine küçük yaşta engel olmak gerektiğini söylüyor. Zaten fazla şeker dişleri de çürütyormuş. Güzel bir ku olmak ne kadar zor diye geçiriyorum içimden ama hayatı istediğim gibi yaşamayı güzel görünmeye tercih edermiş gibi hissediyorum. Kaç kilo olursam olayım, salıncakta kendini kendime salanabiliyorsam yeterince zayıfımdır. Saklamabaç oynarken koşabiliyorsam güçlüyümdür. Oyun oyarken eğleniyorsam mutluyumdur.

Oyun oynarken... Mutlu muyum?

Yumurtalı ekmeğimi kemiriyorum biraz. Babam o sırada televizyonun kumandasına uzanıyor. Birazdan televizyonadılarcasına aramızdan soyutlanacak. Sırf bu yüzden haberleri sunan miyim? spikeri sevmiyorum. Dışarıya çıkmam gerektiğini söyleyip sofradan hızlıca kalkıyorum. Babam herkesin yemeği bitince hep beraber kalkacağımızı söylüyor. Annem ise yumurtalı ekmeğimi isrip bıraktığım için şaşkar. Yemeğe istememi söyleyorum. Daha da şaşkınlıklar. Bazen duvarlar üstüme gelince oturdugum yerde kalamıyorum. Bunu anlamıyorlar çünkü onlara yaşadıklarından ve hissettiklerimden hiç bahsetmiyorum. Dışarıdan çocuk sesleri geldiğini söylüyorum. Sokaka çıkış oyun oynamıyorum. Hava çok soğuk ve sokakta kimse yok diye izin vermiyorlar.

Ağlayıp sizlaniyorum. Hep birlikte pencereden dışarı bakıyoruz. Yine sokakta kimseyi göremediklerini söylüyorlar fakat ben şu an dünya üzerinde birilerinin daha benim gibi oyun oynamak istediğini farkındayım. Dışarıda olduklarıandan eminim çünkü evde mutlu olmayan birileri mutlaka vardır.

Atkıma boynuma dolayıp botlarını ayağıma geçiriyorum. Babam zorda iktina olup montumu giydirdiyor. Annem hala dışarı çıktığım için kızın. Üşüteceğimi söylüyor. Sonra çocukların parkta bulamazsam evde dönememi tembihliyor. Sokaklar çok tehlikeliymiş gibi davranışları var. Halbuki bazen her yer çok tehlikeli olabilir. Kapı aralanançahemen koşmayıabaşlıyorum. Parklara ve sahneceklerde doğrularıbileğine koşuyorum. Kollarımı açıp gökyüzüne bakıyorum. Birkaç kez sendeliyorum fakat hiç durmuyorum.

Sonra kocaman bir silah sesi patlıyor, yere düşüyorum. Arkamda inceden bir sıcaklık hissediyorum.

Sanırım yine sırtımdan vuruluyorum,
Hem de çocukluğum tarafından.

ASLIHAN MANGAN

BEDELSİZ ÖZGÜRLÜK

"Birileri bağlı olduğu sürece özgürlük, gücün kendisidir."

1998 Yapımı "You've Got Mail" filminden;

"Bence Starbucks gibi yerlerin var olma nedeni, ömründe bir tek karar veremeyen insanları bir fincan kahve içmek için 6 karar birden vermek zorunda bırakmaktadır. Uzun, kısa, sütlü, sade, kafeinli, kafeinsiz, az yağlı, yaşsız vesaire ... Böylece kim olduklarını ve hayatındaki amaçlarını bilmeyen insanlar 2.95 dolara sadece bir kahve almakla kalmıyor aynı zamanda kendini tanımın müthiş huzurunu duyuyorlar."

Eğer her insan eşsizse ve özgür iradesini kullanarak kendi amaçlarının peşinde koşuyorsa, düzene uygunluk nereden geliyor? Sosyolojik bir perspektifte bu sorunun cevabı kültür, otorite, güç, sınıf, toplumsallaşma ve ideolojillerde gizlidir. Bireylerin özgürlüğünün içsel ve dışsal birtakım eğitimlerle sınırlanırıldığını savunan Bauman kitabında, Özgürlüğün ve onun bileşenlerinin insan üzerindeki belirleyiciliğini irdeliyor. İçsel (kültürel) ve dışsal

(çevresel) eğilimleri imkânlarla açıyor. Sonuçta bir şeyle yapılmak için imkanlara ihtiyaç vardır. Özgür bir birey olarak dünyayı dolaşmak isteyebilirsiniz ama paranız yoksa bu mümkün olmayabilir. Ya da bir köyde yaşıyorsanız sizin için şehirde bir sinema filme gitmek bulunduğuınız çevrede tepeki toplayabilir. Bu noktada özgürlük, bizim dışımızdaki sosyolojik durumlar doğrultusunda herkesin farklı yorumları.

Özgürlük arayışında birey toplumdan uzaklaştığı anda belirsizlik ve yalnızlıkla mücadele etmek zorunda kalır. Otoritenin baskısına düşülen nefret yalnızlık korkusuya dengelenir ve kişi kendi yolunu çizmekteyola çıkmaya korkabilir. Yani insan özgür olmak ister ama bedel ödemek istemez. Kitapta, özgürlüğün bu gerilimli iki ucunun günümüz toplumunda "Tüketicili Pazar" dediğimiz mevcut sistemle izole edildiği üzerinde duruluyor. "Tüketicili Pazar" tam bu noktada bireye çıkış kapısı açıyor; belli koşullar sağlandığında vesistem içindestenilen konum alındıktan sonra farklı ihtiyaçlara özel farklı seçenekler sunarak hem bireyin kendini özel hissetmesini sağlıyor hem de toplumsal onayı da tedarik ediyor.

Yani siz moda diye tabir edilen akımda farklı bir modeli secerken toplumda tek kalmaktan korkmuyorsunuz çünkü "Tüketicili Pazar" bunu çeşitli yollarla topluma kabul ettiğini söylüyor.

Yukarda alıntı yaptığı filmde, şehir insanların kendini özgür ve özel hissetmesini sağlayan sistem bir cafe üzerinden anlatılmış. Bu şekilde toplumsal sistem içine yerleşmiş "Tüketicili Pazar," farklı ve ulaşabileceğiniz alternatifler sunarak sizi özgür bir birey gibi hissettiyor. Hatta size "model kimlikler" çıkararak sizi kendi kimliğiniz arama derdinden de kurtarıyor. Sadece önünüze sunulanlardan size uygun olanı satın alırsınız. Kisaca modern özgürlük, x mağazasından alınan ürünle günümüzün en önemli otoritesinin saygılılığından pay almaktır. Buna 'tüketicili özgürlüğü oyunu' denir

Modern toplum güvenliği ve özgürlüğü sağlayabilmek için bilinçli önlemler almaya yönelir. Bu önlemler insan davranışının yönlendirilmesi ve toplumsal kontroldür. Bauman da Jeremy Bentham'ın Panoptikon modelini ele alıp, bu tarz bir sosyal ilişki (gözlemci-gözlenen) oluşturularak insanların kontrol edildiğini anlatıyor. Bu sosyal ilişki koşulları toplumdan beklenen amaca göre şekillenir. Eğer eğitim yolunda bir yarıya sokulacaksa birey, gözlemci uygun toplumsal koşulları oluşturup bireyi ortaya yerleştirir. Her hareketin izlentiği, işe yaramayan hareketin ödüle yaramayanın ise cezayla (psikolojik dışlanma) sonlandığı bu sisteme birey çıktıgı yolda izlendiğini bilmez.

Sadece önüne sunulan imkanların fazlalığına bakarak kendi özgür iradesi olduğunu düşünür. Halbuki kendi seçimi olmayan bir eylemeyenlik alternatiflerdir karşısındaki. Bu sistem bireyin çemberin dışına çıkip kendi iradesini kullanmasının önüne geçmek için barış, sahinkilik ve güven aşıları. Yani siz sistem dışına çıktıığınızda özgür hissetseniz bile güvende hissetmezsiniz. Yine 1998 yapımı bir film olan "Truman Show"da bu konu ironik bir şekilde işlenmiştir.

Bauman, kitabında özgürlüğün toplumsal kökenini incelerken; özgürlüğün zamanla değişen ve şekillenen anlamı üzerinde duruyor. En eski anlamıyla Özgürlük; bir "insanlaştırma edimi" olarak, güçlü olana karşı diğerlerinin mücadeleşinin ve değişimin anahtarıdır. Modern anlamda ise; bireysellik ile market ekonomisini içerir. Evrenselliğe dayanan ama iç dünyaya ait olan bireysellik modern özgürlüğün en temel çıkış noktası ve kaynağıdır.

Kitabın 2. Bölümünde ele alınan bu tarihsel süreçte Bauman, özellikle Ortaçağ'daki özgürlük anlayışına atıfta bulunuyor ve modern özgürlükte bireyin eylemlerini neden sonuç ilişkisine oturtuyor.

Son bölümde Aldous Huxley ve George Orwell'in toplumsal dönüşüme yönelik çizdıklar farklı senaryoları aktaran yazar; özgürlüğün, bazı insanların diğerleri için belirlediği bir şeyolduğu üzerinde duruyor.

François Rabelais'in "Gargantua" isimli kitabındaki meşhur yer olan "Theleme"nin kalın duvarlarına da değinerek, tüketici özgürlüğüyle örgütlenen bir toplumun kendi içindeki kirılganlığına ve yanlışlıklarına ayna tutuyor.

Bir yanda yalnızlık ve belirsizlik, diğer yanda baskı ve itaat. Özgürlüğün varoluşumuza değer katan anlamıyla varoluşumuza ilhal ettiği anlamanın aynioluşu bizi sürekli aynı noktada tutuyor. Gördüğümüze nüfuz edemiyor, elde ettiklerimizle yetinemiyoruz. Aradığımız şeyin sandığımız şey olmadığını ne zaman fark ederiz bilinmez.

"İnsan nasıl bir kutuda oturabilir ki?"

diye soran Dersu Uzala'nın şaşkınlığı gerek şekilde, yolculuğa başlayıp, içimizdeki 'özü' gürleştirebilmemiz için.

Joseph K.

**Joseph K., otuz yaşında bir gençti.
Sabahın erken saatinde henüz,
yataktayken kapısı çalındı.**

**Gelen iki kişi onu tutuklayacaklarını söyledi.
Joseph K.'yı tutuklamaya gelenler
Joseph K.'nın ne suç işlediğini ve
kanunun hangi maddesine göre
tutuklanacağını ve yargılanacağını bilmiyordu.
Joseph K., suçunu anlamak için çırplındı.
Ama suçunun ne olduğunu kimse ona söylemedi.
Mahkemesi belirli yerlerden uzaklarda
berbat yerlerde ve şartlarda başlıdı, yürütüldü.
Yargılama sırasında hiç de beklenmedik
zamanlarda saray görevlilerinin
mahkeme salonunda olduğu görüldü.
Hiç kimse işin iç yüzünü anlayamadı.
Yargılama yıllarca sürdü.
"Suç belli değildi."**

Franz Kafka, Dava

EMRE POLAT

Rıdvan, çalıştığı yerde büyük olasılıkla kendisini gerçekten dinleyen tek kişisinin, Ruhî'nin yanındaydı. Masayaaz evvel koyduğu kağıtparçasındaki resmi işaret ederek heyecanla ve bir o kadar keyifle anlatmaktadır.

"Burada da departman müdürü İrfan'ın mezannın üzerinde piknik yapıyoruz."

Azvelv güç belaçıktı bir toplantıda sıkıntıdan karaladığı resim onu eğlendirdiği kadar Ruhî'yi etkilememişti benzeri yoktu. İşin aslı Ruhî'nin henüz, herhangi bir şeyden etkilendiğini görmemişti. Eksi üçüncü kattaki küçüğük odasında sandalyesi, masası, ortalamanın üzerindeki göbeği ve Rıdvan'ın nereden geldiğini hizanlayamadı. İvraklarla şirleyip yerleştirdiği rafanıyla oturur, kimseyle konuşmazdı. Sadece Rıdvan geldiği vakit kafasını kaldırır, ufak bir baş hareketiyle selamlar, işine kaldığı yerden devam ederdi. Şirkette ismini bilen yoktu, Rıdvan da bir defasında hayal meyal gördüğü kimliğinden seçebilmişti ismini.

Gün içerisinde ne zaman bir boşluk bulsa soluğu bu rutubetli odada alır, kimi zaman insanları çektiştir, sistemi eleştirir, kimi zamanşa hayatın manasızlığını balseden konuşmalar yapardı filozof edasıyla. Şanslı günümüzde Ruhî'den baş hareketiyle de olsa ona yarıldı. Bugün Ruhî'dedaha önce hiç fark etmediği bir gerginlik seziyordu ve cevap alamayacağını bildiği için sebebini sormadı. Çizdiği resimlerigöstermekten vazgeçti. Onu orada söyle bağıba bırakarak görev yerine döndü, mesaisi bitmek üzereydi.

Ertesi gün, herhangi bir gün gibi başlad Rıdvan için; aslaso-nuca ulaşlamayan ve bir başka zamana tekrarlanması üzere sözleşen toplantılar, başarısızca söylenen yalanlar, yöneticilerden içi boş övgü sözleri... Yoğunluk azalı azalmaz Ruhî'nin yanına inmek için merdivenlere yoldendi. Ah Ruhî de olmasa ne yapardı, nasıl rahatlatılabildi kafasını suvemiz ortamda. Asansörde zoraki sohbete maruz kalmamak için mümkün olduğunda çok merdivenleri kullanırdı. Bu defa da öyle yaptı. Son kata geldiğinde bir engelle karşılaştı, merdivenlerin tam bittiği yer zincirle örmüştü. Altından geçmek için epey eğilmek zorundakaldı. Zincirleri de attıktan sonra rakoşeyidüp yoluna devam etti. Nihayet Ruhî'nin odasına vardığında, aslında varamamış olduğunu fark etti. Odanın olmasının ekenye de duvar varydı.

Gözlerini sıkıca kapadı, bir iki saniye beklediktensorratek raraştı. Duvar halen yerindeydi. Etrafinagöz gezdirek durumu kavramaya çalışırken, hemen ayaklarının dibindeki zarfı, ardından da içindeki notu gördü.

"Benim adım Ruhi değil seni aptal herif!"

Rıdvan hayatı boyuncayediği sayısız yumruğudusundu, bu içlerinden ağırları olacaktı ki aradan beş dakika geçmesine rağmen etkisinden halen kurtulamamıştı. Aval aval elindeki kağıda bakmaya devam ederken arkasından gelen sesle irkildi.

"Tebriler! Yürekten tebrikler beyefendi. İki milyon yıllık organizasyonumda ilk defa bir çalışanımız istifa etti. Aktifolarak çalışmaktı olduğumuz sayısız gezegeni ve dolayısıyla haberi düşünürsek, sizinki bir başdır. Hem de muazzam bir başarı. Ben de bu başarının mimânyâla bizzat tanışmak için ismini gücümü bırakıp sizi bulmaya geldim. Beni henüz göremiyor olsanız da yakında göreceksizez. Merhaba, ben Raporcu Organizasyonu İkinci Sektor Baş Raporcusu Rımmey."

Bırakınsesin kaynağını görebilmeyi, geldiğiyönü dahi kese-tirememiştir Rıdvan. Tavana doğru bakarak konuşmayı uygun gördü.

"...Ben Ruhî'nin yada adıherne haltsa benimle vakıt geçirmekten hoşlanlığını düşünüyordum."

Ses daha da kuvvetli bir şekilde devam etti.

"İste bu konuda yanılıyorsunuz beyefendi, hem de tahmin edemeyeceğiniz kadar çok. Her neyse, lafi uzatmanın manası yok. Şimdi sizinle ikinci Sektor genel merkezine ufak bir yolculuk yapacağız. Hemen işimizdi."

"Kusura bakmayın ama bunun mümkün old..."

Rıdvan cümlesi tamamlayamadan çevresini parlak mavı bir işık sardı. Öncesinde göbekdeliğinde kannocalarına hissetti, sonrasında da bütün vücudunu bu noktaya doğru çekildiğini. Çok sonraları göbekdelinin vücut ağırlığının merkezi olduğunu, mekanlararası seyahatesnasında da vücudunun tüm ağırlığının bu noktada toplanıp harekete geçtiğini öğrenecekti. Kütlesitekrar bir noktada belirdiğinde halen yukarı doğru bakıyordu.

Bir yandan yolculuğun, egerbuna yolculuk denilebilirse yarıttığı ve henüz tariflendiremediği histen ötürü gelen istemis özürmeleri bastırmaya çalışırken, diğer yandan gördüklerini anlamlandırma uğraşındaydı.

Kafasını geriye atmış vaziyette baktığı noktanın masmavi olması onda açık havada olduğu izlenimini yaratmış önce. Ancak dikkatlice baktığında havalandırma boşluğu olması muhte-

mel delikler gözüne işitti. Basbaga bir kapali bir yapının içeri-sindeydi. Maviye boyanmış tavanın yüksekliği en az bir kilometre olmalydı, belki daha da fazla. En sonunda gözünü ta-vandan alabildiğinde çevresindeki, daha doğrusu hemen he-men baktiği her yöndeki insanlar dikkatini çekti. Bunlar gi-zemli sesin bahsettiği sektörün çalışanlarıydı besselli. Çünkü her biri tipki Rühi gibi sadece ama sadece önüne bakıyor ve dökümanlarla ilgileniyordu. Kelimelerin tarifinde yetersiz kala-cağı, üstü kapalı, zemininden tavannına kadar insanla dolu devasa bir amfi tiyatronun tam merkezindeydi sanki. Kimbilir kaç kişiye bakmaktadır tam şu an?

"Yirmi milyon Rıdvan Bey, tam tamına hem de!"

Rıdvan'ın bu defa yönü belli olan sese ilk tepkisi, dehşet i-çinde ellerleyle kafatasını örtmek oldu. Aklı sıra düşünceleri-nin calırmaması engelliyordu. Bu vaziyette sese doğru dön-düğünde ellili yaşlanan, kir saçan özenle taramış bir adam-la karşılaştı. Yaşına rağmen oldukça dinç görünüyordu. Giy-diği sık, siyah takım elbisinin de bunda etkisi vardı elbette.

Rimmey yatiştinci bir ses tonuyla devam etti.

"Telaşlanmayın lütfen, gezegeninizdeki sözde akılı yaşam formlarından binlerce yıl ileride de olsak, henüz zihin oku-ma becerimiz yok. Bilim adamlarımıza göre de asla olma-yacak."

Omzunu silkti ve daha canlı bir şekilde konuşmasını sürdürdü.

"Neyse, konumuza dönelim. İkinci Sektör'de yer alan her gezegen için bir çalışamız mevcut. Diğer bir deyişle yir-mi milyon kişi bu kubbe altında çalışıyor. Her biri aynı anda hem burada, hem de görevli olduğu gezegende yer almakta. Peki ya ben sizi neden buralara kadar getirdim dersiniz?"

diye sordu iki elini yana açarak.

"Sinir bozucu biri olduğunuz için mi? Hayır. Asıl sebebi, gezegeninizde görevli çalışanımızı görebilmek olmanız. Hem de her seferinde!" Bu duruma halen şaşkınlığı mimiklerinden belli oluyordu. "Hangi önlemleri alırsak alalım, ne ya-parsak yapalım kendisini görmeyi başardınız. Bu da bizde sizin daha detaylı inceleme isteği doğurdu. Korkanım ki içi-nizi açmamız gerekecek Rıdvan Bey, laboratuvara görüş-mek dileğileyle."

Rimmey son sözünü tamamlamaz başını öne eğ-di ve sanki az önce biriyle diyalog içerisinde değilmiş gibi elindeki dökümanları incelemeye başladı.

Rıdvan var gücüyle itiraz çıkışına başladı, ancak tamamlayamadan göbek deliğine doğru çekilmeye başladığını hissetti.

Tarçın

S.NURERGÜN

"Bir fincan biberiye alabilir miyim lütfen?"

diyerek siparişini vermişti Reyhan. Biberiye çayını da biberiye çayını ilk kez tattığı bu kafeyi de çok seviyordu.

Migreninin tuttuğu bir gün, Teknik Çizim dersini ekip zor atmıştı kendini bu kafeye. "Tarçın" isimli bu kafe, öğrenciler tarafından en çok tercih edilen kafeydi. Üniversiteye yakın olusunun yanı sıra, her mevsim hazırladıkları bol tarçınlı, bol ceviz parçacıklı salebin kokusu, ta dersliklere kadar ulaşır, kampüste bulunan tüm canlılan mest ederdi. Migreninin tuttuğu o gün Reyhan, sıkılıkla küllendiği, arkadaşları tarafından çok beğenilen bandanasına sağılarından çıkarmış ve sıkıca alına bağlamıştı. Tarçın'ın en tenha masasına yerleşerek bir müddet kafasını masanın üzerine koyup öylece beklemiştir. Öyle ki, sipariş almaya gelen Serdar'in seslenişlerini duymasına rağmen cevap verecek takatı kendinde bulamamış ve sağ elini iki yana sallayarak bir şey istemediğini anlatmaya çalışmıştır. Asında tek isteği eve gidip uyumak ve şu migren ağrısından kurtulmaktı kampüsten çıktılarında. Fakat iki dolmuş değiştirdip evine ulaşması ve tüm işıkları söndürüp yorganı kafasına çekerek uyuması o an için pek de olası görünüyordu. Aslında, şu yan masadaki ergenlikten çekamamış birinci sınıf öğrencileri biraz sussa pekâlâ bu masada da uyumaya çalışabilirdi.

Ne kadar vakit geçtiğini anlayamadan, kafasını yavaşça kaldırıp etrafına bakındı. Yan masadakilerin gitmesi, müziğin değişmesi dışında çok da bir farklılık yoktu etrafta. Ha birde masanın üzerindeki biberiye çayı dışında.

*"Bir çay kaşığı migrene çare,
Konsantrasyonu artırır hem de,
Tarçın kafedeni sevgilerle,
Karşınızda o çay, biberiye."*

Yazan notu okudu önce Reyhan. Migreni izin verseydi kocaman bir kahkaha atardı ama sadece ufack bir tebesümle yetinerek etrafına bakındı. Kendisiyle göz göre gelen kimse olmadı. Projeçantasından malzemelerini çıkarıp ödevini yapmaya başladığında biberiye çayını çoktan bitirmiştir. Sonraki günlerde de fırsat buldukça Tarçın'a git-

meye başlamıştı Reyhan. Zaman zaman arkadaş gruptıyla gelse de, yalnız gelmeyi tercih ediyordu çoğunlukla. Çünkü yalnızken geldiğinde verdiği siparişlerde, hep tatlı bir not buluyordu fincanının yanında.

Bir keresinde telaşla gelip ödevini yapmaya koyulmuştu Tarçın'da. Tasarruf dersi öğretim üyesi drape ile ilgili bir çizim ödevi vermişti o salı gününe. Reyhan'ısa tamamen akılından çıkmıştı bu ödev. Ders öğleden sonraydı. Sabah erkenden gelip unutkanlığına kızarak söyleyne söylene bir şeyler çizmeye koyulmuştu. O kadar dalmıştı ki çizime, yine bir notlageyen çayını çokge farketmişti. Kim, ne zaman getirmiştir, anlayamadı. Üstelik geldiğinden beri sipariş vermeyi bile unutmuştu. Kendiligidinden gelen bir çaydı bu. Hemen notu okumaya başladı meraklı

*"Değil mikî insanunutur,
Bazen unutur da avunur,
Sende bugünkendine birşans ver,
Zerdeçal seve seve unutkanlığına derman olur."*

Ne güzel bir kalpti bu böyle? Ne kadar düşünceli sözlerdi bunlar? Meraklı gözlerle etrafı taradı Reyhan amayine kimsecikler yoktu ortaikta, kafedeki müşterilerden başka. Gidip bu güzel kalpli insanı bulmaya karar vermişti Reyhan. Tam ayağa kalkıp bir adım atmıştı ki vazgeçti. Ya gidip öğrenince işin büyüsü bozulsarsayıdı? Ya bu güzeli notlar gelmemeye başlırsayıdı? Aniden vazgeçti ve oturup çayının tadını çıkararak harika bir çizim ödevini tamamladı.

Bu kafeye gelmeye başladığından beri yeni yeni bitkiler, baharatlar öğremiştir Reyhan. Kakuleli kahve, damla sakızlı çay, defne yapraklı İhlamur... Hepsini de çok sevmiştir. Üstelik çizimlerinde, ödevlerinde İham kaynağı olmaya başlamıştı. Sonbahar teması üzerine tasarladığı gömlekte defne yapraklarına yer vermiş olmasının, finalden 100 puanla geçmesini sağlamıştı.

Soğuk bir kiş günü, ders arasında yine Tarçın'a gelmişti Reyhan. Boğazı çok şişmişti. Kuru kuru öksürüyor, silmekten kızarmış bumunun akıntısı hiç durmuyordu. Kulaklığını takip köşede, cam kenarındaki masaya oturdu. Hava gerçekten soğuktu. Bu soğukta dışarıda kalan canlılan düşün-

meye başladı. İçi cız etti. Ayakkabısı, montu olmayan çocuklar, evsiz aileler, sığnacık bir barakası olmayan kediler, köpekler... Onlara sahip çıkıp yardım eden insanlar... Ya da hiç umursamayışçıca arabasına binerek sıcak evlerine doğru yola koyulan insanlar... Şu vicdan denen şey, her bedende bulunmuyordu maalesef. Keşke marketlerde satılan, kolaylıkla ulaşabilecek bir duyu olsaydı. İhtiyacı olanlara alınıp hediye edilebilirdi. Bazı insanların ne kadar da ihtiyacı vardı. Akan bumunu silmek için peçeteyle uzandığında bir fincan çayı onu bekliyordu yine.

*"Öksürükürgüler geber,
Kendine dikkat et yeter,
Fesleğen bu, seni iyi eder,
İnsanın kalbi hasta olmasın aman,
İste o hepsinden beter."*

Balı, karabiberli, hastalığna derman bir fesleğen çayı ile ruhuna deva bir not masanın üzerindeydi işte. Bir yudum

aldi çayından. O biryudum bile kendini dahayı hissetmesine yetti. Reyhan, ikinci dönemin bittiği son gün, Krşehir'e gitmeden önce yine uğradı Tarçın'a. "Bir fincan biberiye alabilir miyim lütfen?" dierek siparişini vermişti. Siparişlerinin yanında gelen notları biriktirmiştir. Reyhan Tam 14 tane notu vardı çantasında. Bugün 15. eklenir mi merakıyla hem de yaz tatilinde özlem duyacağının bildiği için küçükbir veda amacıyla gelmişti. Biberiye çayı, yanna da notu ve bir demet lavantayla gelmişti masasına.

*"Bu Tarçın'a veda değil,
İste yeter ki notlar hep gelir,
Lavanta aşkın kokusudur,
Özlemek de sevdaya dâhil."*

Reyhan mutlulukla etrafına bakındı. Mutfak kapısı aralığında bakan bir çift gözünsahibininIRDÜ,göz krıpti Her bitkinin, her baharatın muhakkak ki birden çok faydası vardı insanlık için. Reyhan'ınsa en çok "sevdaya" iyi gelen bir yanı vardı

Müstesna Bir Delinin Ardından

KAAN MURATYANIK

İKİ YIL EVVEL, KASIM 2014.

Kitap fuarna yürüyorum. Sulusepken kar yağıyor. İmza gününe gecikmişim. Alelacele kapıdan giriyorum. İmza yapacağım salona doğru yöneliyorum ki, karmaşa bir adamıñır. Nefes nefese kalmış gibi. Altıñını aşmış, karelikoyu bir pardösü içinde cılız mı cılız. Gözlerime bakıp 'Turist Ömer' selamı veriyor. Boğazını temizleyip;

"Çiçek evladım! Oğuz Atay Beyefendi'nin imza etkinliği nerede acaba?"

diyesoruyor. (Yüzündedebitimsiz bir saflik) Gözlerim fal taşı gibi açıyor. Adamı süzüyorum baştan aşağı. Koltuk altına 'Tutunamayanlar' ve çocuklukumda mahalle bakkallarında tesadüf ettığım 'misafirlik' madlen çikolata kutusunu... Evvela bu resimi romanlardan çıkma amcanın benimle dalga geçtiğini düşünüyorum. Fakat kararlı-telaşlı haline bakıp kendimden ve dahişimdiki zamandan şüphemeliyorum. 'Elli yıl evvelki bir kitap fuanna işinlanmış olabilir miyim?' diye geçiriyorum içimden. Ama yanınızdan geçen 2014 model hanımlar, beyler şüphemi öldürüyor.

Kafam bularıñır. 'Çok geciktirm.' Diyorum içimden. Amca gözlerimin içine dolu dolu bakıp bir yanıt bekliyor. Hevesini kirmamak adına ve fakat kendi sesimi yadırgayarak; "2. Salonda amcacımlı!" diyorum. Adam 'Turist Ömer' selamını verip uzaklaşıyor. Ben de imza salonuma koşuyorum.

İmzaya başlamamın üstünden takriben iki saat geçiyor. Kuyruðun en sonunda o adam... Betim benzim atıyor, utanyorım. Amca başıyla tatlı bir selam verip imzalamam için kitabımı uzatıyor. Zoraki gülmeyeñerek imzaliyorum. Sonra da 'Tutunamayanlar'. Hastalıklı sesiyle;

"Çiçek evladım. Biraz önce Oğuz Atay Beyefendi'nin yıllar evvel hakkını rahmetine kavuþtuðunu, imza gününe gelemeyeceðini üzülerek öðrendim. Ruhuna bir Fatiha okuyarak kapıdan çıkarıp duvarda senin fotoğrafını gördüm. Sonra da burada buldum kendimi. Sana zahmet Tutunamayanlar' da imzalayıver sevabına..."

Sessiz sedasız imzaliyorum. Amca koltuðunun altından madlen çikolatayi çıkarıp bana uzatarak ekliyor; "Bunu da Oğuz Atay Beyefendi için getirmiştin, naçizane. Size kismetmiş."

Gözlerim doluyor. Amcaya ismini sorup, vakti varsa kendisine kahve ismarlamak istedigimi söyleyorum kabul ediyor. On beþ dakika sonra fuann kafeteryasındayız. En başta sıcak bir sessizliğin içinde kahve-lerimizi yudumluyoruz. Sonra Çınar Amca anlatmaya başlıyor;

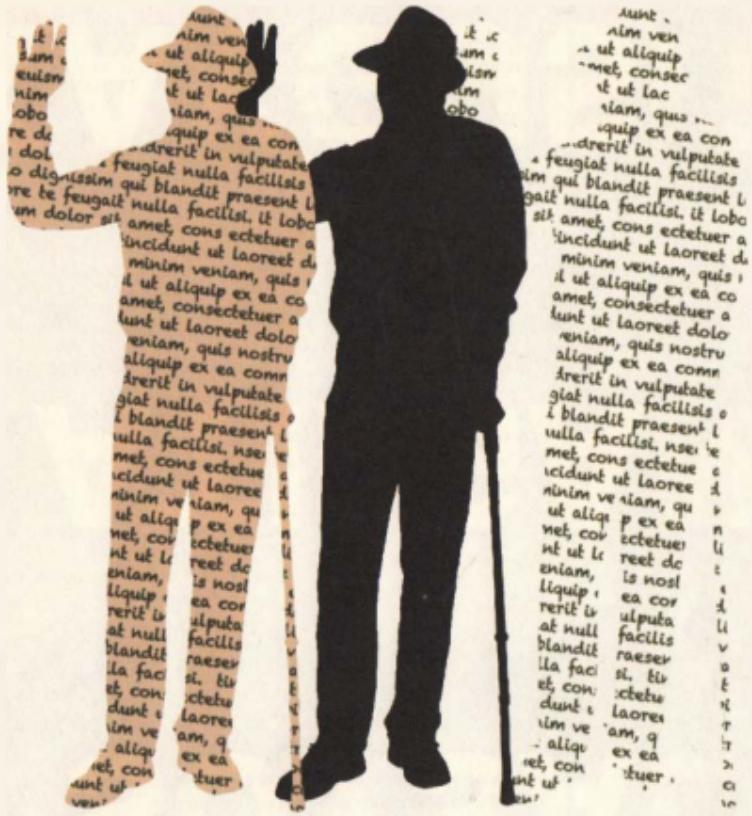
"Tesadüfen gördüm bu kitabı vitrinde. Yillardır hayatı kurdugum hayata başlamamın ilk haftasıydı. Pek mutluydım. Emeki olmuştum. Tek gayem akşamları Raziyemle sicak evimizde oturup televizyon izlemek, gündüzleri kredisini yeni bitirdiğim bahçe katı evimin arkasına ektiğim çicekler bakmakti. Ama kader işte; Raziyem bir gece rahatsızlandı ve kurtuluþ olmayan bir illete yakalandığını öğrendik. Perisan oldu. Uzatmayıyorum. Onun ilaçlarını alıp eve dönerken gördüm kitabı. Adını pek sevdim. Ben de 'Tutunamayanlar' dan olmamış dedim, içimden. Alıp eve götürdüm kitabı. Raziyem hasta yatağında yatarken bir yandan kitabı okudum; bir yandan da Raziyeme baktım. Kitap bittiðinde içimdeki çicekler sulandı sanki. Niçbir şey anlayamadım da pek sevdim kitabı. Kitap hakkında yiynıla soru yazdım kâğıda. Mesela bu kitapta ne anlatmak istemiş yazar? İşte hem Oğuz Atay Bey'e kitap için teşekkür etmek, hem de ona sorularımı sormak için kalktım buraya geldim bugün, sonrası malum..."

Çınar Amca ile o günden sonra sık olmasa da görüşmeye, birçok konuda sohbet etmeye başladık. Nasıl müstesna bir deli olduğunu, billur kalbinde uçsuz bucaksız sokak lambaları yandığını gördüm.

Fakat hem kendi sağlığının hem de eşi Raziye Teyze'nin sıhhatının günden güne bozulması çicek temalı sohbetlerimize diken oldu. Geçen yıl Raziye Teyze'yi kaybetmemize mukabil Çınar Amca da akılını kaybetti. Artık beni tanımiyor, onu ziyaret ettiðim vakitlerde okuduðu kitaplardaki cümleleri tekrarlıyor-du yalnızca.

"Dünya hassas kalpler için cehennemdir."
"Denginiz değilim bayım, dengesizim."

Çınar Amca'yı en son üç ay evvel gördüm. O güzel aklını iyiden iyiye yitirmiþti. Aslında en iyisini yapmıştı. İmrendim. Koluna girdim, kalabalık caddelerde biraz yürüdük. Kafasını bu kez şehrin griligiñe takmıştı. Etrafımızdaki ucube gökdelenleri, rezidansları gösterip;

"Şu deliller" şehrın her yerine bunlardan yapmışlar. Yapmasınlar demiyorum ama hiç olmazsa pencerelerine çiçek, içlerine kitap koysalar ama pencereleri de yok ki bunları! Önce pencere yapmalı; söyle büyük büyük..."

dedi. En sonda da;

"Senin evinin penceresi varsa kesin çiçek koy, yoksa sana da deli derim."

diyerek evine girdi. İşittiğime göre Çınar Amca'nın o pek sevdiği, minik avlusunda çiçekler yetiştirdiği bahçe katı evini satmak için çocukların hemen 'deli rapor' almışlar adamcağıza.

Geçen gün Çınar Amca'nın tescilli bir deli olarak vefat ettiğini öğrendiğimde Kozinski'nin Boyal Kuşunu okuyordum ikinci kez. Bir anda kalkıp bu yazıyı yazmak istedim,

Mekânnın cennet olsun Çınar amca. O pek sevdijen Öğuz Atay, Sabahattin Ali Beyefendilere bizden çokça selam söyle. Sağlığınızda kimselerin yüzüne bakmadığı kitaplanınız simdi başk束缚e baskı yapıyor, yüzleriniz birçok derginin, kitabıń kapağını süslüyor de. Pencerelerimize çíçek kovacaðı söz. Hic merak etme

Ve her yer mavi olacaksa hep beraber
dişepsiniz.

Uçurumun karşısındaki iki yakasından,
aynı anda atlamak; dibi boylarken de,
ortada, bir kısa an, elele tutuşmak...
Kim bilir, belki de her ilişki,
zaten, böyledir.

Savaşın eksilmesini bekliyordu.
Savaş eksilmiyordu, önce babalar eksildi,
sonra ağabeyler eksildi. Savaş eksilmedi.

Ne çok yalan söyle尼ordu yeryüzünde;
sözle, yazıyla, resimle ya da susarak.

Sanıyor musunuz ki herkes kendisinin
kendisidir? Ağaçlar ağaçlardan olur,
biz uzaklıldan... Göğun sözcüğü
bulutsa madem, insan sesi niçin
dönüştemiyor harfe?

ARUOBA

SOYSAL

ATILGAN

KAYGUSUZ